

Avrupa Birliği tarafından
ortak finanse edilmektedir

Erişilebilirlik denetimleri için iyi uygulama örnekleri koleksiyonu

Erişilebilirliğin anahtarı bizim elimizde

Sorumluluk Reddi:

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmiştir. Ancak burada ifade edilen görüş ve fikirler yalnızca yazar(lar)a aittir ve Avrupa Birliği veya OeAD-GmbH'nin görüşlerini yansıtmayabilir. Avrupa Birliği veya OeAD-GmbH bu görüş ve fikirlerden sorumlu tutulamaz.

"Avrupa'nın Açık Binaları" Yayınının Çerçevesi:

1. Giriş.....	4
1.1 Proje Hakkında	4
1.2 Mimarlık ve İnşaatta Erişilebilirliğin Önemi.....	5
1.3 Erişilebilirliğin Sosyal ve Ekonomik Yönleri.....	6
1.4 İlgili Avrupa Düzenlemelerine Genel Bakış	6
1.5 Yayından Yararlanacak Hedef Gruplar	7
1.6 Bu Kılavuz Nasıl Kullanılır?	8
2. Mimari ve İnşaatta Erişilebilirlik	9
2.1 Yapılı Çevrede Erişilebilirliğin Tanımı	9
2.2 Erişilebilir Tasarımın Temel İlkeleri	9
2.3 Avrupa'da Yasal Çerçeveler ve Erişilebilirlik Standartları	10
2.4 Erişilebilirliğin Sürdürülebilir Çözümlerle Entegrasyonu	11
2.5 Evrensel Tasarım İlkeleri	12
3. Seçilen Dokuz Binanın Analizi	16
3.1 Erişilebilirliği Değerlendirme Metodolojisi	16
3.2 Seçilen Binaların Ayrıntılı Analizi	17
3.3 Bulguların Özeti ve Öneriler	29
4. Erişilebilirliği Değerlendirme ve İyileştirme için Pratik Kılavuzlar	29
4.1 Binaların Kendi Kendini Değerlendirmesi için Basit Araç	30
4.2 Binaların Uyarlanması için Önerilen Çözümler	31
4.3 Önerilerin Özeti	32
5. Hedefler	34
5.1 Vaka Çalışmaları ve İlham Verici Örnekler.....	34
5.2 Erişilebilir Ortamların Daha Geniş Etkisi	37
5.3 Çıkarılan Dersler ve Öneriler	40
6. Karar Vericiler ve Yatırımcılar için Öneriler	41
6.1 Kapsayıcı Yatırımları Teşvik Etmek İçin Ne Yapılmalı?	41
6.2 Kapsayıcı Turizmde Yatırım Getirisini Ölçmek	42
6.3 Erişilebilir Uyarılama için Finansman Modelleri	43
7. Sonuç ve Eylem Çağrısı	46
7.1 Önemli Bulguların Özeti	46
7.2 Daha İleri Uygulama ve İyileştirme Fırsatları	47
7.3 Eylem Çağrısı: Kapsayıcılıkla Liderlik Etmek	49
8. Ekler ve Kaynaklar	50

Erişilebilirlik denetimleri için iyi uygulama örnekleri koleksiyonu

1. Giriş

1.1 Proje Hakkında

Avrupa'nın Açık Binaları: Erişilebilirlik denetimleri için iyi uygulamalar koleksiyonu (OBLIGE), Avrupa'da erişilebilirliğin nasıl anlaşıldığı, uygulandığı ve teşvik edildiği konusunda önemli bir boşluğu gidermek için başlatılan bir girişimdir. Erasmus+ Programı kapsamında mesleki eğitim ve öğretimde küçük ölçekli ortaklıklar aracılığıyla finanse edilen bu stratejik ortaklık, Avusturya, Romanya ve Türkiye'den kuruluşları bir araya getirmektedir. Genel amacı, erişilebilirlik alanında iyi uygulamaları sergileyen örnek binaların tespit edilmesi, analizi ve tanıtımı yoluyla erişilebilir mimari standartlarını yükseltmektir.

Proje, gerçek hayattan güncel uygulamalara vurgu yaparak, yasal çerçeveler ile pratik uygulama arasındaki genellikle geniş olan uçurumu azaltmaktadır. Müzeler, oteller ve dini mekanlar gibi kamu binalarını inceleyerek farklı mimari tarzlar ve tarihsel bağlamlarda erişilebilirliğin nasıl sağlanabileceğini göstermektedir. Bina denetimleri için pratik bir araç seti şeklinde toplanan bilgiler, profesyonellerin ve diğerlerinin kendi ortamlarında değişiklikler yapmalarını sağlamayı amaçlamaktadır.

OBLIGE projesi üç genel hedef etrafında yapılandırılmıştır: entegre erişilebilirlik çözümlerini vurgularken Avrupa mimari tarzlarının çeşitliliğini belgelemek ve tanıtmak; engelsiz ortamlar yaratmak için yenilikçi, sürdürülebilir yaklaşımları geliştirmek; erişilebilirlik ve kapsayıcılık konusunda kamuoyunun farkındalığını artırmak. Bu hedefler aracılığıyla proje, fiziksel dönüşüme katkıda bulunmakla kalmaz, aynı zamanda yapılı çevrede eşitlik ve evrensel tasarıma yönelik daha geniş bir kültürel dönüşümü de teşvik eder.

Şu anda okuduğunuz yayın, yoğun işbirliği, saha çalışması ve disiplinler arası diyalogun sonucudur. İster politika yapıcı, ister mimar, mühendis, bina sahibi veya yöneticisi, ister sadece topluluğunuzu daha kapsayıcı hale getirmekle ilgilenen bir vatandaş olun, bu yayın size ilham vermek ve harekete geçmek için hazırlanmıştır.

Proje Konsorsiyumu ve Ortakların Roller

MOVEO International Verein für soziale Nachhaltigkeit und Inklusion von Menschen mit Behinderungen (Avusturya), OBLIGE projesinin lider koordinasyon kuruluşu olarak görev yapmaktadır. Viyana merkezli MOVEO, sosyal sürdürülebilirlik ve kapsayıcılığa adanmış, özellikle engelli kişilerin hakları ve katılımına odaklanan bir STK'dır. Kuruluş, erişilebilirlik, kapsayıcılık ve yurttaşlık

eğitimi alanlarında çok sayıda ulusötesi projeyi koordine etmiştir. OBLIGE kapsamında MOVEO, sadece koordinatör olarak değil, aynı zamanda kapsamlı teknik ve saha deneyimiyle de katkı sağlamaktadır.

Ekip, binaların, otellerin ve kamu tesislerinin Avrupa normlarına uygunluğunun sertifikalandırılması, yangın ve yapısal hasar sonrası afet sonrası değerlendirmeler ve rehabilitasyon ve adaptasyon önerilerinin geliştirilmesi alanlarında on yılı aşkın bir süredir pratik deneyime sahiptir.

Asociația CED Romania Centrul de Excelență prin Diversitate - CED (Romanya), erişilebilirlik, kültürel miras, kapsayıcı eğitim ve sosyal uyum alanlarında çalışan uzman bir STK'dır. CED, erişilebilirlik denetimlerinde güçlü bir uzmanlığa sahiptir ve bu projede tarihi binalar da dahil olmak üzere kamu binalarını değerlendirmek için kullanılan Audara değerlendirme aracının sahibidir. Ekip, eğitim ve sağlık tesisleri için uyum önerileri de dahil olmak üzere, Romanya ve ötesinde düzinelerce kurumsal, kültürel ve özel alanın değerlendirilmesi ve sertifikalandırılmasına katkıda bulunmuştur. Avrupa ve ulusal standartlara olan derin aşinalıkları, bu yayının gerçek dünya uygulamalarına ve teknik titizliğe dayandığından emin olmaktadır.

Türkiye Gençlik Birliği Derneği - TGBDER (Türkiye), eğitim, sosyal adalet ve engelli hakları ve kapsayıcılık alanlarında çalışan, gençlere odaklanan ulusal ve uluslararası düzeyde çalışmalar yürüten bir STK'dır. TGBDER, farklı engel gruplarıyla engelsiz bireyleri biraraya getiren kapsayıcı Avrupa gençlik hareketliliği projeleri konusunda deneyime sahiptir, çeşitli engellilik durumlarına sahip grupları bu projelerde güçlendirmeye yönelik olarak ve engelli hakları ve turizm, konaklama ve eğitim alanlarında erişilebilirlik konularında çalışmıştır. Uzman ekibi, erişilebilirlik değerlendirmeleri, bina denetimleri ve kamu kurumları ile otellerin uyarlanabilir yeniden kullanımının planlanması alanlarında on yılı aşkın süredir çalışan profesyonellerden oluşmaktadır. Farklı bina türlerinde erişilebilirlik standartlarını uygulama konusundaki deneyimleri, bu yayındaki bilgilerin sadece kapsayıcı değil, aynı zamanda teknik ve operasyonel olarak da sağlam olmasını sağlamaktadır.

1.2 Mimari ve İnşaatta Erişilebilirliğin Önemi

Mimaride erişilebilirlik, demokratik ve kapsayıcı bir toplumun temelidir. Düşünceli bir şekilde uygulandığında, erişilebilir tasarım bireylere çevreleri üzerinde kontrol sağlama gücü vererek onurlarını, bağımsızlıklarını ve katılımlarını artırır. Teknik kontrol listelerinin ötesine geçer ve fırsatlara, eğitime, istihdama ve kültüre eşit erişimi ve eşitliği önceliklendiren bir değer sistemini yansıtır.

Mimari erişilebilirlik, yalnızca engelli kişiler değil, geçici yaralanmaları, kronik hastalıkları veya yaşa bağlı hareketlilik sorunları olan kişiler de dahil olmak üzere çok çeşitli kullanıcıları etkiler.

Bebek arabası iten ebeveynler, bagajlı gezginler, teslimat çalışanları ve hatta çocuklar, kapsayıcılık göz önünde bulundurularak tasarlanmış ortamlardan yararlanır. Bunun kümülatif etkisi, herkes için daha iyi işleyen bir yapıli ortamdır. Evrensel erişilebilirlik, verimliliği artırır, kazaları azaltır ve daha güçlü bir topluluk yaşamını teşvik eder.

Kentsel bağlamlarda, engelsiz altyapı tasarımı özellikle önemlidir. Yürüyüş yolları, kamu binaları ve ulaşım sistemleri gezilebilir, güvenli ve davetkar olmalıdır. Şehirler kapsayıcı tasarıma öncelik verdiklerinde, tüm sakinlerin gelişebileceği yerler yaratırlar. Bu, sadece kamusal yaşamı zenginleştirmekle kalmaz, aynı zamanda her vatandaşın ortak alanlara katılımının değerini onaylayarak sosyal uyuma da katkıda bulunur.

1.3 Erişilebilirliğin Sosyal ve Ekonomik Yönleri

Erişilebilir mimarinin faydaları ahlaki yükümlölüklerin çok ötesine geçer; ekonomik açıdan mantıklı ve sosyal açıdan dönüştürücüdür. Erişilebilirliğe yapılan yatırım, daha sonra yapılacak yenileme ve acil durum uyarlamalarına olan ihtiyacı azaltarak uzun vadeli tasarrufları teşvik eder. Binaların kullanışlılığını artırarak, alanların daha geniş bir kitleye daha etkili bir şekilde hizmet vermesini sağlar. Ticari binalar, oteller, restoranlar ve perakende merkezleri için erişilebilirlik, daha geniş bir müşteri kitlesini çeker ve kullanıcı memnuniyetini artırır.

Turizm açısından bakıldığında, erişilebilir altyapı kapsayıcı seyahati mümkün kılar ve aksi takdirde dışlanabilecek kişilere destinasyonları açar. Erişilebilir toplu taşıma, kültürel alanlar ve konaklama tesislerine yatırım yapan ülkeler, hareket kabiliyeti artan önemli pazar segmentlerini temsil eden yaşlı gezginler ve engelli kişiler dahil olmak üzere uluslararası ziyaretçileri çekmek için daha avantajlı konumdadır.

Makroekonomik düzeyde, erişilebilir ortamlar kurumsal bakıma bağımlılığı azaltır ve toplum temelli yaşamı teşvik eder. Engelli kişiler kamusal alanlarda bağımsız ve güvenli bir şekilde hareket edebildiklerinde, eğitim ve öğretim faaliyetlerine katıldıklarında veya işe gittiklerinde, tüm toplum sosyal yardım maliyetlerinin azalması, üretkenliğin artması ve sosyal içirme sayesinde fayda sağlar. Bu nedenle erişilebilirlik sadece yasal bir zorunluluk değil, aynı zamanda ilerlemenin motoru ve eşitlikçi kalkınmanın katalizörüdür.

1.4 İlgili Avrupa Düzenlemelerine Genel Bakış

Avrupa Birliği, erişilebilirliğin kritik önemini uzun zamandır kabul etmekte ve üye ülkelerde kapsayıcı tasarımı desteklemek için bir düzenleyici çerçeve geliştirmiştir. Bu düzenlemeler, mimarlar, geliştiriciler ve kamu otoritelerinin inşaat ve dijital hizmetlerde erişilebilirlik standartlarını uygulamak ve yürürlüğe koymak için yasal dayanak sağlar. En etkili yasal araçlar arasında, Ürün ve Hizmetlerin Erişilebilirliği Hakkında **2019/882 sayılı Direktif (Avrupa Erişilebilirlik Yasası - EAA)**,

erişilebilir bina tasarımı için teknik özellikleri özetleyen **ISO 21542 Bina inşaatı - Yapılı çevrenin erişilebilirliği ve kullanılabilirliği** ve **EN 17210:2021 Yapılı çevrenin erişilebilirliği ve kullanılabilirliği** bulunmaktadır. - **İşlevsel gereklilikler**, engelli kişiler de dahil olmak üzere geniş bir kullanıcı yelpazesi için eşit ve güvenli kullanımı kolaylaştıracak Herkes için Tasarım/Evrensel Tasarım ilkelerini takip ederek, erişilebilir ve kullanılabilir bir yapılı çevre için, yapılı çevrenin tüm spektrumunda geçerli olan temel, ortak minimum işlevsel gereklilikleri ve önerileri tanımlamaktadır.

Uyumlaştırılmış EN 301549 standardı, bilgi ve iletişim teknolojileri (ICT) için erişilebilirliği özel olarak ele almakta ve dijital araçların, arayüzlerin ve hizmetlerin engelli kişiler tarafından kullanılabilir olmasını sağlamaktadır. Bu politikalar, fiziksel ve sanal ortamların tasarımına rehberlik eden tutarlı bir dizi gereklilik oluşturmaktadır. Ayrıca, EAA, AB ülkeleri arasında erişilebilirlik gerekliliklerini uyumlaştırarak, Avrupa genelinde tutarlılık, birlikte çalışabilirlik ve yeniliği ve AB'de iş yapmak isteyen dünyanın geri kalanı için özel gereklilikleri teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

Avrupa şehirleri ve bölgeleri genellikle temel uyumluluğun ötesine geçerek, yasal çerçeveleri proaktif tasarım stratejileriyle birleştiren iddialı planlar oluşturmuştur. Belediyeler, çevrelerinin tüm vatandaşlara eşit hizmet vermesini sağlamak için akıllı teknolojiler, katılımcı planlama ve performans dayalı izleme kullanarak erişilebilirliği sürdürülebilir kentsel gelişime entegre etmektedir. Bu ilerici çabalar, erişilebilirliğin stratejik bir yaklaşımla ele alındığında yaşam kalitesini, ekonomik fırsatları ve toplumsal dayanıklılığı artırdığını göstermektedir.

1.5 Yayından Yararlanacak Hedef Gruplar

Bu yayın, profesyoneller ve meslekten olmayanlar da dahil olmak üzere geniş ve çeşitli bir kitleye hizmet etmek üzere tasarlanmıştır. Mimarlar, inşaat mühendisleri ve kentsel tasarımcılar, devam eden ve gelecekteki projelerde uygulayabilecekleri pratik çerçeveler ve referanslar bulacaklardır. Mülk sahipleri ve yöneticileri, özellikle oteller, restoranlar ve kamuya açık mekanlardan sorumlu olanlar, bu kılavuzu düzenleyici beklentileri ve kullanıcı ihtiyaçlarını anlamak ve işlevselliği ve müşteri deneyimini iyileştiren iyileştirmeler planlamak için kullanabilirler.

Sosyal hizmet uzmanları, STK'lar ve engelli kişiler için savunuculuk grupları, kampanyalar, eğitimler ve topluluk katılımı için bu yayını bir bilgi kaynağı olarak kullanabilirler. Politika yapıcılar ve belediye planlamacıları, stratejik öncelikler belirlerken, politikalar tasarlarırken ve kapsayıcı altyapı için kaynak tahsis ederken bu yayını faydalı bulacaklardır. Mimarlık ve kentsel planlama programlarındaki eğitimciler ve öğrenciler, kullanıcı odaklı ve kapsayıcı tasarımı vurgulayan müfredatlara bu materyali dahil edebilirler.

Ayrıca, topluluklarını iyileştirmek isteyen vatandaşlar ve yerel aktivistler, harekete geçmelerini sağlayacak anlaşılır bir dil, görsel örnekler ve pratik ipuçları bulacaklar.

Bilgileri açık ve ilgi çekici bir şekilde sunan bu yayın, teknik dil ile halkın anlayışı arasındaki uçurumu kapatmaya yardımcı oluyor. Tüm okuyucuları erişilebilirliği ortak bir sorumluluk ve ulaşılabilir bir hedef olarak görmeye davet ediyor.

1.6 Bu Kılavuz Nasıl Kullanılır?

Bu kılavuz, hem kavramsal hem de pratik bilgilere kolay erişimi destekleyecek şekilde yapılandırılmıştır. Okuyucular, erişilebilir mimarinin tanımlarını ve ilkelerini keşfedebilir, Avusturya, Romanya ve Türkiye'den ayrıntılı vaka çalışmalarını inceleyebilir ve binalarda erişilebilirliği iyileştirmek için adım adım önerileri uygulayabilir. Belge, netliği ve kullanılabilirliği artırmak için fotoğraflar, piktogramlar ve kontrol listeleri içerir.

İçerik, okuyucuların ihtiyaç duydukları bilgileri hızlı bir şekilde bulabilmelerini sağlayan tematik bölümler halinde düzenlenmiştir. Profesyoneller için, uygulamayı desteklemek üzere teknik özellikler ve araç setleri sağlanmaktadır. Genel kullanıcılar için, özetler ve görsel öğeler karmaşık fikirleri basitleştirmektedir. Kurumlar ve yatırımcılar için, yayın, erişilebilirliği akıllı bir yatırım olarak gösteren maliyet-fayda analizleri ve politika önerileri sunmaktadır.

Sonuç olarak, bu kılavuz bir eylem çağrısı niteliğindedir. Okuyucuları sadece erişilebilirliği anlamaya değil, aynı zamanda bunu uygulamaya yönelik anlamlı adımlar atmaya da teşvik eder. İster yeni bir bina tasarlıyor, ister eski bir binayı yeniliyor, ister daha iyi kentsel planlama savunuyor olun, bu sayfalardaki bilgiler değişime ilham vermek için hazırlanmıştır. Erişilebilirlik bir trend değil, yapıları çevrede eşitlik, katılım ve saygınlık değerlerini yansıtan bir standarttır.

2. Mimari ve İnşaatta Erişilebilirlik

2.1 Yapılı Çevrede Erişilebilirliğin Tanımı

Erişilebilirlik, fiziksel veya bilişsel yeteneklerinden bağımsız olarak tüm insanlar tarafından kullanılacak ürün, cihaz, hizmet ve ortamların tasarımını ifade eder. Mimari ve inşaatta bu, engelli bireyler, yaşlılar ve geçici engelli bireyler dahil olmak üzere çeşitli kullanıcıları barındıran alanlar yaratmak anlamına gelir.

Erişilebilirliği sağlamak, belirli nüfus gruplarının hareketlerini ve kullanılabilirliği sınırlayan engelleri ortadan kaldırmayı gerektirir. Bu, rampasız merdivenler gibi fiziksel engellerin ötesine geçerek, açık işaretler, işitsel sinyaller ve sezgisel tasarım düzenleri gibi duysal ve bilişsel erişilebilirlik önlemlerini de içerir. Gerçekten erişilebilir bir ortamda, çeşitli yeteneklere sahip insanlar alanlarda bağımsız ve güvenli bir şekilde hareket edebilirler.

Dahası, erişilebilirlik sadece yasal bir gereklilik değil, temel bir insan hakkıdır. BM Engelli Kişilerin Hakları Sözleşmesi (CRPD), yapılı çevreye, ulaşım ve kamu hizmetlerine eşit erişimi zorunlu kılar. Toplumlar kapsayıcılığın farkına vardıkça, erişilebilirliği sonradan akla gelen bir özellik olmaktan çıkarmak ve kentsel planlama ve mimari tasarımın standart bir özelliği haline getirmek için artan bir baskı vardır.

2.2 Erişilebilir Tasarımın Temel İlkeleri

Erişilebilir tasarım, yeteneklerinden bağımsız olarak tüm bireyler için kullanılabilirlik ve konforu sağlayan birkaç temel ilkeye dayanır. Bu ilkeler şunlardır:

- **Navigasyon Kolaylığı:** Mekanlar, tüm kullanıcıların yön bulmasına yardımcı olmak için sezgisel olarak tasarlanmalı, net yollar, mantıklı düzenler ve görünür işaretler içermelidir.
- **Çok Duyulu İletişim:** Önemli bilgiler, farklı duysal yeteneklere sahip kişilere uyum sağlamak için görsel, işitsel ve dokunsal ipuçları dahil olmak üzere birden fazla formatta sunulmalıdır.
- **Engelsiz Hareketlilik:** Rampalar, geniş kapılar ve basamaksız girişler gibi mimari unsurlar, hareket engelli kişilerin bağımsız erişimini sağlamak için standart olmalıdır.
- **İnsan Odaklı Yaklaşım:** Tasarımlar, bireyleri esnek olmayan yapılı ortamlara uyum sağlamaya zorlamak yerine, kullanıcıların ihtiyaçlarına ve tercihlerine odaklanmalıdır.
- **Güvenlik ve Konfor:** Ortamlar, kaymaz yüzeyler, uygun aydınlatma ve ergonomik özellikler içerecek şekilde riskleri en aza indirmelidir.

2.3 Avrupa'da Yasal Çerçeveler ve Erişilebilirlik Standartları

Avrupa, yapılı çevrenin tüm kullanıcılar için kapsayıcı ve işlevsel olmasını sağlamak için çeşitli erişilebilirlik düzenlemeleri oluşturmuştur. En önemli yasal çerçeveler ve standartlardan bazıları şunlardır:

- **ISO 21542:2021 "Bina inşaatı - Yapılı çevrenin erişilebilirliği ve kullanılabilirliği"**: Girişler, yollar ve iç mekanlar dahil olmak üzere binalar için erişilebilirlik gerekliliklerini belirten uluslararası bir standart.
- **EN 17210:2021 "Yapılı çevrenin erişilebilirliği ve kullanılabilirliği - İşlevsel gereklilikler"**: Engelli kişiler de dahil olmak üzere geniş bir kullanıcı yelpazesi için eşit ve güvenli kullanımı kolaylaştıracak Herkes için Tasarım/Evrensel Tasarım ilkelerini takip ederek, erişilebilir ve kullanılabilir bir yapılı çevre için, yapılı çevrenin tüm yelpazesinde geçerli olan temel, ortak minimum işlevsel gereklilikleri ve önerileri tanımlar.
- **EN 301 549 "BİT ürün ve hizmetleri için erişilebilirlik gereklilikleri"**: Engelli kişilerin kullanılabilirliğini sağlayan BİT ürün ve hizmetleri için erişilebilirlik gerekliliklerini özetleyen bir Avrupa standardıdır.
- **EN 17161:2019 "Herkes için Tasarım - Ürün, mal ve hizmetlerde Herkes için Tasarım yaklaşımını izleyen erişilebilirlik - Kullanıcı yelpazesinin genişletilmesi"**, engelli kişiler dahil olmak üzere mümkün olan en geniş kullanıcı yelpazesi için erişilebilir ürün, mal ve hizmetler oluşturmak üzere "Herkes için Tasarım" yaklaşımının nasıl kullanılacağına dair rehberlik sağlayan bir Avrupa standardıdır. Bu standart, kuruluşların erişilebilirliği sonradan eklemek yerine, tasarım ve geliştirmenin en başından itibaren süreçlerine entegre etmeleri için bir çerçeve sunar.
- **ISO 21902:2021 "Turizm ve ilgili hizmetler - Herkes için erişilebilir turizm - Gereklilikler ve öneriler"**: Yaş veya yetenek fark etmeksizin tüm insanlar için turizm ve ilgili hizmetleri erişilebilir hale getirmek için kapsamlı bir dizi gereklilik ve öneri sağlayan uluslararası bir standarttır. Standart, kamu idareleri, seyahat acenteleri, tur operatörleri ve konaklama, ulaşım ve boş zaman etkinlikleri sağlayıcıları dahil olmak üzere turizm değer zincirindeki tüm paydaşlar için geçerlidir.
- **Avrupa Erişilebilirlik Yasası (EAA)**: Avrupa Birliği iç pazarındaki bir dizi ürün ve hizmet için ortak erişilebilirlik standartları belirleyen ve 28 Haziran 2025'te yürürlüğe girecek olan bir direktif. Ana hedefi, ulusal yasaları uyumlaştırarak, engelleri kaldırarak işletmeler için sınır ötesi ticareti kolaylaştırarak ve tüketiciler için daha fazla seçenek ve daha düşük fiyatlar sağlayarak engelli kişilerin erişimini iyileştirmektir. Yasa, hem kamu hem de özel sektör kuruluşları için geçerlidir ve bilgisayarlar, akıllı telefonlar, e-kitaplar gibi ürünleri ve e-ticaret, bankacılık ve acil durum numaraları gibi hizmetleri kapsar ve AB üye devletlerinde dijital ve fiziksel ortamlarda erişilebilirliği iyileştirmeyi amaçlamaktadır.

- **Ulusal Erişilebilirlik Yasaları:** Birçok Avrupa ülkesi, Almanya'nın DIN 18040, Fransa'nın Erişilebilirlik Kanunu ve Birleşik Krallık'ın Bina Yönetmelikleri Bölüm M gibi erişilebilir tasarımı düzenleyen kendi mevzuatına sahiptir.

Mimarlar ve şehir planlamacıları bu çerçevelere uyarak, yasal yükümlülükleri yerine getirirken kapsayıcılığı teşvik eden ortamlar yaratabilirler.

2.4 Erişilebilirliğin Sürdürülebilir Çözümlerle Entegrasyonu

Çağdaş mimari ve kentsel gelişim bağlamında, erişilebilirlik ve sürdürülebilirlik artık ayrı veya birbiriyle rekabet eden hedefler olarak görülmemektedir. Aksine, bunlar giderek **birbirini tamamlayan** güçler olarak anlaşılmaktadır ve entegre edildiğinde, mevcut ve gelecek nesiller için daha sağlıklı, daha kapsayıcı ve daha dayanıklı ortamlar yaratmaktadır.

Erişilebilirlik, yaş, yetenek veya koşullar ne olursa olsun, yapıları çevrenin herkes tarafından kullanılabilmesini sağlarken, sürdürülebilirlik çevresel sorumluluk, verimli kaynak kullanımı ve uzun vadeli uyarlanabilirliği vurgular. Bu iki ilke, dikkatli bir şekilde birleştirildiğinde, hem insanları hem de gezegeni saygı duyan bir tasarım yaklaşımı olan **bütünsel kapsayıcılık** olarak adlandırabileceğimiz kavramın temelini oluşturur.

En umut verici entegrasyon alanlarından biri, hem **enerji verimli hem de kapsayıcı** binaların tasarımıdır. Gelişmiş yalıtım, güneş panelleri ve enerji geri kazanım havalandırma sistemleri gibi mimari unsurlar artık erişilebilir arayüzlerle geliştirilmekte ve hareket kabiliyeti kısıtlı veya duyuşsal engelli kişilerin iç mekan koşullarını bağımsız olarak kontrol etmelerine olanak tanımaktadır. Sesle çalışan aydınlatma ve iklim sistemleri gibi dokunmatik teknolojiler, sadece enerji tasarrufu sağlayan çözümler olarak değil, aynı zamanda yardıma muhtaç olabilecek kullanıcılar için özerkliğin sağlanmasında da kritik öneme sahiptir. Bu anlamda akıllı bina, sadece işlevsel olarak akıllı değil, aynı zamanda **etik olarak da akıllıdır**; çeşitli insan ihtiyaçlarını operasyonel mantığının bir parçası olarak değerlendirir.

Malzeme seçimi, erişilebilirlik ve sürdürülebilirliğin doğal olarak kesiştiği bir başka alandır. Düşük emisyonlu, toksik olmayan ve hipoalerjenik malzemeler iç mekan hava kalitesini artırır ve özellikle kronik hastalıkları veya duyuşsal hassasiyetleri olanların sağlığını destekler. Dayanıklı, bakımı kolay yüzeyler, yenileme sıklığını azaltır, bu da atıkları ve uzun vadeli maliyetleri en aza indirir. Ayrıca, modüler döşeme veya mobil bölme sistemleri gibi esnek malzemeler, alanın uyarlanabilir kullanımına olanak tanır. Bu, engelli veya zamanla fiziksel koşulları değişen kişileri barındıran evlerde veya tesislerde özellikle önemlidir.

Kamusal alan tasarımı da bu ikili yaklaşımdan büyük fayda sağlar. Parklarda ve kentsel yeşil alanlarda, düzgün, basamaksız yollar, dokunsal navigasyon

yardımcıları ve gölgeli oturma alanları oluşturulması, ısı azaltma ve biyolojik çeşitlilik gibi çevresel hedefleri teşvik ederken, kapsayıcı kullanımı da teşvik eder. Topluluk bahçeleri, yeşil çatılar ve doğa temelli rekreasyon alanları rampalar veya asansörlerle ulaşılabilir şekilde tasarlandığında, sadece fiziksel olarak çevik olanlara değil, yaşlılar, çocuklar ve fiziksel veya bilişsel sınırlamaları olan bireyler de dahil olmak üzere herkese açık, gerçek anlamda **paylaşılan alanlar** haline gelirler. Bu alanlar, şehirlerin ekolojik ayak izini iyileştirirken, sosyal etkileşimi teşvik eder, izolasyonu azaltır ve zihinsel sağlığı destekler.

Sürdürülebilir mobilite sistemleri de erişilebilirlik açısından bir dönüşüm geçirmektedir. Düz biniş, gerçek zamanlı görsel-işitsel navigasyon sistemleri ve sezgisel biletleme arayüzleri sunan **toplu taşıma ağları**, herkesin özgürce, güvenli ve uygun fiyatlı bir şekilde hareket etmesini sağlar. Elektrikli otobüsler, tramvaylar ve trenler sadece iklim dostu değil, aynı zamanda engelsiz hale getirildiğinde, gerçekten kimseyi geride bırakmayan bir yeşil mobilite biçimi sağlarlar. Bu bağlamda, kapsayıcı ulaşım sadece bir sosyal hizmet değil, sürdürülebilir kentsel yaşamın vazgeçilmez bir unsuru haline gelmektedir.

Politika düzeyinde, erişilebilirlik ve sürdürülebilirliği entegre etmek, sektörler arası işbirliğini gerektirir. Şehir planlamacıları, mimarlar, çevre bilimcileri ve engelli hakları savunucuları, her iki hedefi de aynı anda destekleyen düzenlemeler, teşvikler ve finansman stratejileri oluşturmak için birlikte çalışmalıdır. Bu ikili gündeme yatırım yapan belediyeler, genellikle faydaların katlandığını görürler: şehirleri sadece daha yaşanabilir ve dayanıklı olmakla kalmaz, aynı zamanda sakinler, yatırımcılar ve turistler için ekonomik olarak da daha çekici hale gelir.

Sonuçta, erişilebilirlik ve sürdürülebilirliğin entegrasyonu, reaktif uyumdan **proaktif bakıma** doğru derin bir kültürel dönüşümü temsil eder. Bu, gerçek ilerlemenin, doğal kaynakları ve ekosistemleri koruma yükümlülüğümüzü yerine getirirken, herkesi göz önünde bulundurarak tasarım yapmak anlamına geldiğini kabul eder. Ayrıca, kapsayıcı ortamların sadece daha adil değil, aynı zamanda uzun vadede daha verimli, uyarlanabilir ve sürdürülebilir olduğunu da kabul eder. Gelecek odaklı kalkınmanın bu iki temel unsurunu uyumlu hale getirerek, sadece işlevsel ve güzel değil, aynı zamanda adil, güçlendirici ve kalıcı binalar ve topluluklar için zemin hazırlıyoruz.

2.5 Evrensel Tasarım İlkeleri

Evrensel tasarım, yaş, yetenek veya koşullara bakılmaksızın tüm insanlar için doğal olarak erişilebilir ve kullanılabilir ortamlar yaratmayı amaçlayan bir felsefe ve tasarım stratejisidir.

BM Engelli Kişilerin Hakları Sözleşmesi'ne (Madde 2) dayanan bu tasarım, insan çeşitliliğini doğal ve beklenen bir durum olarak kabul eder ve uyum veya özel çözümlere dayanmadan başlangıçtan itibaren kapsayıcılığı teşvik eder. Erişilebilirlik, kullanılabilirlik, kapsayıcılık ve eşitliği teşvik ederek, ortamların,

ürünlerin ve hizmetlerin, daha sonra değişiklik yapılmasına veya özel tasarımlara gerek kalmadan herkes tarafından mümkün olan en geniş ölçüde erişilebilir, anlaşılabilir ve kullanılabilir olmasını sağlar. Evrensel tasarım, daha bağımsız bir yaşam, daha az engel, daha geniş bir pazar çekiciliği ve daha sürdürülebilir ve eşitlikçi bir topluma yol açar.

Evrensel tasarımın değeri fiziksel altyapının ötesine geçer; insanların mekanda nasıl hissettiklerini ve mekanla nasıl etkileşim kurduklarını şekillendirir. Evrensel tasarımlı bir ortam, bireylere kendilerini istisna veya sonradan akla gelenler gibi hissettirmez; herkese ait olduğunu hissettirir. Bu ilke, toplumların değişen demografik yapılar, iklim sorunları ve sağlık, haysiyet ve bağımsızlığı destekleyen kamusal ve özel alanları yeniden tasarlama ihtiyacı ile karşı karşıya olduğu günümüzde özellikle önemlidir. Bir halk kütüphanesi planlamak, tarihi bir anıtı yenilemek veya yeni konut birimleri tasarlamak gibi durumlarda, evrensel tasarım eşitlikçi ve dayanıklı bir gelişme için kapsamlı bir çerçeve sağlar.

Evrensel tasarımın merkezinde, 1997 yılında Kuzey Carolina Eyalet Üniversitesi'nden (NCSU) merhum Ronald Mace liderliğindeki bir mimar, ürün tasarımcısı, mühendis ve çevre tasarım araştırmacılarından oluşan bir ekip tarafından geliştirilen **yedi temel ilke** yer almaktadır. Bu ilkeler, yenileme yoluyla değil, kasıtlı olarak kapsayıcı olan binaların, ürünlerin ve sistemlerin yaratılmasını yönlendirir. Bu ilkeler arasında Eşit Kullanım, Kullanım Esnekliği, Basit ve Sezgisel Kullanım, Algılanabilir Bilgi, Hata Toleransı, Düşük Fiziksel Çaba ve Yaklaşım ve Kullanım için Boyut ve Alan yer almaktadır. Her ilke, kullanılabilirliğin temel bir boyutunu temsil eder ve yapıları çevrenin insan çeşitliliğinin tüm yelpazesini barındırmasını sağlar.

Eşit Kullanım, farklı yeteneklere sahip insanlar için yararlı ve pazarlanabilir tasarımları ifade eder. Ayrımcılığın ortadan kaldırılmasını ve mümkün olduğunda aynı araçlarla erişim sağlanmasını gerektirir. Yapılı çevrede bu, merdivenlerin yerine eğimli girişler, tüm kullanıcılar için yeterince geniş kapılar ve tekerlekli sandalye kullanıcılarını kenara itmeden onları da kapsayan oturma düzenleri anlamına gelebilir. Tasarımda gerçek eşitlik, hiç kimsenin "ayrı ama eşit" bir deneyim yaşamamasını, bunun yerine tam ve onurlu bir şekilde katılımını sağlar.

Kullanım Esnekliği, çok çeşitli bireysel tercih ve yeteneklerin karşılanmasını vurgular. Bu, kolayca yeniden düzenlenebilen alanlar, kullanıcı ihtiyaçlarına uyum sağlayan mobilyalar veya birden fazla etkileşim modu sunan hizmetleri içerir. Örneğin, hem görsel sunum yardımcıları hem de sözlü açıklamalar sunan bir konferans odası veya hem oturma hem de ayakta çalışma alanlarını destekleyen sınıflar bu ilkeyi örneklemektedir. Esnek tasarım, engelli kullanıcıları desteklemekle kalmaz, aynı zamanda çok kuşaklı ve çok kültürlü kullanılabilirliği de sağlar.

Basit ve Sezgisel Kullanım, açıklık, kolaylık ve evrensel anlaşılabilirliği önceliklendirir. Ortamlar, kullanıcıların karmaşık talimatları yorumlamasını veya içinde gezinmek veya işlev görmek için alışılmadık kodları öğrenmesini

gerektirmemelidir. Yön bulma sistemleri, kullanıcı arayüzleri ve kamu hizmetleri, mantıklı sıralama, standart semboller ve dile asgari düzeyde bağımlılıktan yararlanır. Ulaşım merkezlerinde, hastanelerde ve kamu binalarında, açık düzen, renk kodlu navigasyon yolları ve çok duyulu göstergeler, tüm kullanıcılar için stresi azaltır ve bağımsızlığı artırır.

Algılanabilir Bilgi, duyuşsal yeteneklerden bağımsız olarak gerekli bilgilerin etkili bir şekilde iletilmesini sağlar. Bu, mesajların görsel, işitsel ve dokunsal olarak pekiştirilmesi anlamına gelir. Örnekler arasında dokunsal zemin göstergeleri, Braille işaretleri, sesli duyurular ve görsel alarmlar sayılabilir. Dijital olarak etkinleştirilmiş alanlarda, ekran okuyucuların arayüzleri yorumlayabilmesini ve içeriğin yeterli kontrast ve ayarlanabilir yazı tipi boyutlarıyla sunulmasını sağlamak gerekir. Bu ilke, iletişimin herkese hızlı ve net bir şekilde ulaşması gereken acil durumlarda özellikle önemlidir.

Hata Toleransı, kazara veya kasıtsız eylemlerin sonuçlarını en aza indirmeye odaklanır. Fiziksel alanlarda bu, güvenli, hataları affeden ortamlar anlamına gelir: düşme riskli yerlerin yakınında korkuluklar, yuvarlatılmış köşeler, cihazlar için otomatik kapatma mekanizmaları ve çarpışmaları önlemek için kapı girişlerinde geniş boşluklar. Dijital veya operasyonel sistemlerde bu, geri alma seçenekleri, net onay adımları ve kullanıcıların hatalarını düzeltmelerine yardımcı olan geri bildirimler anlamına gelebilir. Amaç, insan çeşitliliğini destekleyen ve zararı önleyen alanlar oluşturmaktır.

Düşük Fiziksel Çaba, bir alanla etkileşim kurmak veya bir görevi yerine getirmek için gereken fiziksel eforu ele alır. Sensörlerle açılan kapılar, ulaşılabilir kontrollere sahip asansörler, kapı kolları yerine kol tutacakları ve eller serbest musluklar, gerginliği azaltır ve farklı boyut, güç ve enerji seviyelerine sahip kişiler için kullanılabilirliği artırır. Özellikle sağlık hizmetleri ortamlarında, ulaşım ve eğitim tesislerinde, fiziksel talepleri en aza indirmek, eşitlikçi ve stressiz kullanıcı deneyimleri yaratmaya yardımcı olur.

Yaklaşım ve Kullanım için Boyut ve Alan, kullanıcıların ortamda hareket etmeleri ve etkileşimde bulunmaları için gerekli fiziksel boyutlar ve mekansal düzen ile ilgilidir. Bu, tekerlekli sandalyeler için yeterli dönüş alanı, hizmet hayvanlarını barındırabilen koltuklar ve yardımcı cihaz kullanıcılarını dikkate alan düzenlemeleri içerir. Kontroller yakınındaki açık zemin alanı, tezgahların altındaki diz alanı ve oturan ve ayakta duran kullanıcılar için uygun görüş hatları, erişilebilir olmasının yanı sıra rahat ve saygın ortamlar yaratmaya katkıda bulunur.

Fiziksel erişimin ötesinde, evrensel tasarım duygusal ve sosyal katılımı teşvik eder. İyi tasarlanmış bir ortam, kaygı, bağımlılık veya dışlanma duygularını azaltır. Güven, özerklik ve katılımı artırır. Okullarda bu, kapsayıcı öğrenmeyi destekleyebilir; ofislerde ise eşit istihdam fırsatlarına katkıda bulunabilir. Evlerde ve bakım ortamlarında evrensel tasarım, yaşlıların onurlu ve güvenli bir şekilde

yaşlanmalarını sağlayabilir. Yaşam kalitesi üzerindeki bütünsel etkisi derin ve ölçülebilirdir.

Dahası, evrensel tasarım sürdürülebilirlikle uyumludur. Gelecekte maliyetli değişikliklere olan ihtiyacı azaltarak, uzun vadeli kaynak verimliliğini destekler. Binaların radikal bir yeniden inşaata gerek kalmadan birden fazla nesle hizmet etmesini sağlar. Sosyal ve demografik değişiklikler karşısında ortamların işlevsel kalmasını sağlar. Kapsayıcı ortamlar doğası gereği daha dayanıklı, uyarlanabilir ve geleceğe hazırdır.

Eşitlik, refah ve erişilebilirlik konusundaki küresel tartışmalar geliştikçe, evrensel tasarım sadece bir dizi teknik öneri olarak değil, aynı zamanda değer odaklı bir geliştirme yaklaşımı olarak da ortaya çıkmaktadır. Bu tasarım, kimin için tasarım yaptığımızı, hangi engelleri normal kabul ettiğimizi ve insan çeşitliliğini gerçekten yansıtan mekanlara nasıl geçebileceğimizi düşünmemizi sağlar. Bu anlamda, evrensel tasarım bir insan hakları stratejisi, bir halk sağlığı aracı ve tasarım mükemmelliğinin bir işaretidir. Uygulanması, yaratıcılık, işbirliği ve standartlarımızı yeniden düşünme cesareti gerektirir - saygınlık, kapsayıcılık ve kullanılabilirliği yapılı dünyanın merkezine yerleştirir.

3. Seçilen Dokuz Binanın Analizi

3.1 Erişilebilirliği Değerlendirme Metodolojisi

Binalarda erişilebilirliğin değerlendirilmesi, kullanılabilirlik, güvenlik ve uluslararası erişilebilirlik standartlarına uygunluk gibi birçok yönü değerlendiren yapılandırılmış bir metodolojiye göre yapılır. Metodoloji, kapsamlı sonuçlar elde etmek için hem niteliksel hem de niceliksel değerlendirme tekniklerini içerir.

Değerlendirme Kriterleri

Erişilebilirlik değerlendirmesi, bir binanın farklı kullanıcıları ne kadar etkili bir şekilde barındırdığını belirleyen birkaç temel kritere dayanır. Bunlar arasında şunlar yer alır:

- **Giriş ve Çıkış Erişilebilirliği:** Engelsiz giriş ve çıkış sağlamak için giriş yolları, rampalar, kapı genişlikleri ve otomatik kapı mekanizmaları incelenir.
- **İç Dolaşım:** Bina içinde hareket kolaylığını belirlemek için koridorlar, asansörler ve merdivenler değerlendirilir.
- **Erişilebilir odalar:** örneğin alçaltılmış anahtarlar ve kulplar, işitme engelli misafirler için indüksiyon döngüleri ve tekerlekli sandalye manevrası için yeterli açık zemin alanı
- **Tuvaletler:** Tutunma çubukları, lavabo yüksekliği ve tekerlekli sandalye kullanıcıları için yeterli manevra alanı dahil olmak üzere tuvalet erişilebilirliğini analiz etmek.
- **Yön bulma ve işaretleme:** Yön işaretlerinin netliği, Braille işaretlerinin mevcudiyeti ve işitsel rehberlik sistemlerinin değerlendirilmesi.
- **Oturma Alanları ve Kamusal Alanlar:** Kamusal tesislerdeki oturma düzeni, mobilya yerleşimi ve erişilebilir oturma alanlarının incelenmesi.
- **Acil Çıkışlar ve Güvenlik Önlemleri:** Erişilebilir acil tahliye yolları, görsel ve işitsel sinyalleri olan alarmlar ve acil yardım sistemlerinin sağlanması.

Her bina, bu kriterlere uygunluk açısından derecelendirilir ve iyileştirilmesi gereken alanlar hakkında ek notlar eklenir.

Kullanılan Araçlar ve Teknikler

Kapsamlı değerlendirmeler yapmak için dijital ve manuel araçların bir kombinasyonu kullanılır:

- **Erişilebilirlik Denetim Uygulamaları:** Uluslararası standartlara göre erişilebilirlik uyumluluğunu değerlendirmek için tasarlanmış mobil ve masaüstü uygulamaları.

- **Lazer Mesafe Ölçüm Araçları:** Koridor genişliklerini, kapı açıklıklarını ve mobilya yerleşimini ölçmek için kullanılır ve hassas değerlendirmeler sağlar.
- **Kullanıcı Deneyimi Anketleri:** Binayı düzenli olarak kullanan engelli kişilerden geri bildirim toplayarak gerçek hayattaki kullanılabilirlik sorunlarını belirlemek için kullanılır.
- **Yerinde Görsel Denetimler:** Fiziksel engelleri belirlemek ve değişiklikler önermek için mimarlık ve erişilebilirlik uzmanları tarafından gerçekleştirilir.

3.2 Seçilen Binaların Ayrıntılı Analizi

Yukarıdaki metodoloji kullanılarak dokuz bina (üçü Avusturya'dan, üçü Romanya'dan ve üçü Türkiye'den) değerlendirilmiştir. Ek olarak, Viyana'da düzenlenen Diversity Ball etkinliği de denetlenmiştir.

Her vaka çalışması, binanın tanımı, uygulanan erişilebilirlik çözümleri, ilgili fotoğraflar ve erişilebilirliğin sağlanmasında karşılaşılan başlıca zorlukları içermektedir.

Karşılaştırma için uygun bir temel sağlamak amacıyla üç tür bina seçilmiştir: müze, ibadethane ve otel.

Şekil 1 – Denetlenen mekanlar

Avusturya'daki binalar

1. Klimt Villa

Tür: Müze

Mülkiyet: Kamu

Kültürel miras statüsü: Evet (koruma altındaki yapı)

İnşaat yılı: yaklaşık 1915

Yenileme durumu: 2012 yılında yenilenmiştir

Konum: Feldmühlgasse 11, 1130 Viyana, Avusturya

Web sitesi: www.klimtvilla.at

Tahmini yıllık ziyaretçi sayısı: Yaklaşık 25.000

Açıklama:

Klimt Villa, sanatçı Gustav Klimt'in eski stüdyosunda bulunan bir müze ve kültür merkezidir. Orijinal eskizler, kopyalar ve küratörlü sergiler aracılığıyla sanatçının hayatını, sanatsal sürecini ve etkisini sergilemektedir. Bina, 20. yüzyılın başlarındaki karakterinin çoğunu korurken, kamu kullanımı için modern iyileştirmeler de içermektedir.

Erişilebilirlik Özellikleri:

Özel bir girişten basamaksız erişim mümkündür; iç mekanlarda dolaşım çoğunlukla düzdür ve merdivenlerde korkuluklar bulunmaktadır. Sergi katları arasında asansör bağlantısı vardır ve zemin katta engelli tuvaleti bulunmaktadır. Talep üzerine taşınabilir koltuklar/katlanır tabureler temin edilebilir, etiketler ana sergilerde net bir yazı tipiyle yazılmıştır ve personel yardımıyla sesli rehber sağlanabilir.

Zorluklar ve Çözümler:

Bazı orijinal özellikler, odalar arasında dar geçiş noktaları ve küçük eşikler (yaklaşık 1-3 cm) oluşturmaktadır. Varışta, personele basamaksız yol ve asansörü kullanmak istediğinizi bildirin; asansör standart tekerlekli sandalyelere uygundur, ancak daha büyük elektrikli sandalyeler veya scooterlar için personelin yardımıyla dikkatli ve açılı bir giriş gerekebilir. Küçük odalar yoğun saatlerde kalabalıklaşabilir ve dönüş yarıçapını sınırlayabilir; ziyaretlerinizi günün erken veya geç saatlerine planlayın. Dış bahçe yolları çakıl/düz olmayan bölümler içerebilir; asfalt yolu takip edin ve gerekirse yardım isteyin. Üst katlara asansörle çıkmadan önce tuvalet molalarını planlayın; yol boyunca dinlenme noktaları oluşturmak için portatif koltuk talep edilebilir.

2. Viyana Rus Ortodoks Katedrali

Tür: Dini nesne

Sahiplik: Özel (Rus Ortodoks Kilisesi)

Kültürel miras statüsü: Evet

İnşaat yılı: 1890'lar

Yenileme durumu: Bakım yapılmış, küçük çaplı iyileştirmeler

Konum: Jaurèsgasse 2, 1030 Viyana, Avusturya

Web sitesi:

<https://nikolsobor.org/SITE3/index.php?lang=de-at>

Tahmini yıllık ziyaretçi sayısı: Yaklaşık 35.000

Açıklama:

Viyana'daki Rus Ortodoks Aziz Nikolaos Katedrali, Avusturya'daki Rus Ortodoks cemaatinin merkezi konumundadır. 1893 ile 1899 yılları arasında elçilik kilisesi olarak inşa edilen ve 4 (17) Nisan 1899'da kutsanan bu kilise, 1962'den beri piskoposluk merkezi olarak hizmet vermektedir. Mimari açıdan, Neo-Bizans/Rus kilise tasarımının bir örneğidir: merkezi hacmi taşıyan beş soğan kubbesi, yüksek bir çan kulesi, beyaz taş pervazlı kırmızı tuğla cephe, "kokoshnik" motifli frizler ve çok renkli seramik karolar. İçeride, klasik haç şeklinde bir düzen içinde zengin bir ikonostasis ve duvar resimleri yer almaktadır.

Erişilebilirlik Özellikleri:

İç avludan basamaksız giriş mümkündür. Eşik içermeyen çift kapılar (dış kapı ferforje, iç kapı ahşap; bir kanat >90 cm, ayınlar sırasında açık tutulur) her iki katta da sakin fuayelere açılır. Alt Kilise düz zeminlere sahiptir; Üst Kilise ise dinlenme ve dua için çevre oturma alanları sunar. Dikey erişim, iç kavisli merdivende bulunan platform merdiven asansörü ile sağlanır. Hediyeleş eşya dükkanı ve toplantı odası üst fuayenin yanında yer alır ve avluda bekleme veya dinlenme için geniş banklar bulunur.

Zorluklar ve Çözümler:

Önemli eksiklikler — minimum işaretleme, merdiven/kenar görünürlüğü ve sınırlı acil durum işaretleri — göze çarpmayan yön bulma seti (piktogramlar, kapı etiketleri, tahliye planları), dayanıklı kontrastlı basamaklar ve dokunsal uyarılar, ayrıca düğüm noktaları ve dönüşlerde yönlendirme LED'leri ile giderilebilir. Ana merdivende sürekli iki taraflı korkuluklar ve iç mekanda is ve kuyrukları azaltmak için kapalı bir açık hava mum istasyonu ile güvenlik ve akış iyileştirilir. Daha uzun ve saygın ziyaretler için, zemin kattaki bir tuvaleti tam evrensel tasarım özelliklerine dönüştürün. Mirasa duyarlı yangın koruması (aspirasyonlu algılama, çok dilli sesli tahliye, sanat eserlerine zarar vermeyen söndürme) ve mikro iklim

paketi (filtreleme, UV/IR kontrolü, çevre sensörleri) insanları ve sanat eserlerini korurken, tescilli yapıya da saygı gösterir.

3. Hotel Motto Mariahilf

Tür: Otel

Mülkiyet: Özel

Kültürel miras statüsü: Evet

İnşaat yılı: 1870'ler

Yenileme durumu: Kısmen yenilenmiş (2021)

Konum: Mariahilfer Straße 71a, Schadekgasse 20, 1060 Viyana, Avusturya.

Web sitesi: <https://www.hotelmotto.at/>

Tahmini yıllık ziyaretçi sayısı: Yaklaşık 18.000

Açıklama:

Hotel MOTTO, Viyana'nın Mariahilf semtinde bulunan, 19. yüzyıldan kalma tarihi bir binada 1920'lerin Paris havasını çağdaş Viyana stiliyle harmanlayan bir butik tasarım oteldir. Odalar, Mısır pamuğundan nevresimler, bazalı yataklar ve özenle seçilmiş sanat eserleri gibi düşünceli detaylarla donatılmıştır. Otelin bünyesindeki MOTTO Brot fırını ise uzun ve keyifli kahvaltılar için enerji kaynağıdır. Otelin en üst katında yer alan Chez Bernard restoran/bar, çarpıcı bir cam kubbenin altında, çatı terası ve şehir manzarasıyla yerli halk ve konuklar için popüler bir mekandır. Genel olarak, hareketli Mariahilfer Straße üzerinde şık ve sanata öncülük eden bir konaklama noktasıdır.

Erişilebilirlik Özellikleri:

Basamaksız giriş ve açık, okunaklı resepsiyon sırası güçlü bir temel oluşturur. Dikey sirkülasyon sağlamdır, konuk katlarına ve çatı terası dahil üst katlardaki F&B alanlarına asansörle erişim vardır; teras eşiklerinde hafif seviye değişiklikleri olduğunda, etkinlikler için mobil rampalar kullanılır. Koridorlar geniş ve düzgün bir şekilde döşenmiştir, yön bulma sezgiseldir ve personel erişilebilirlik, kapsayıcı görgü kuralları ve misafir iletişimi konusunda düzenli eğitim almaktadır, bu da misafir yolculuğuna tutarlılık ve saygınlık katmaktadır.

Zorluklar ve Çözümler:

Önemli bir eksiklik yoktur, sadece zaten mükemmel olan düzenlemeye profesyonel bir dokunuş eklenebilir: yardım ve ayrıntılı özellikler için QR kodlu çok dilli oda içi *Erişilebilirlik* ve *Güvenlik* kartı eklenebilir; daha hızlı bulunabilirlik için anahtar kontrollere hafif dokunuşlu görsel/dokunsal ipuçları uygulanabilir; istek üzerine koku/alerji dostu oda temizliği seçeneği sunulabilir.

Orta düzey adımlar arasında indüksiyon döngüsü bulunan alçaltılmış resepsiyon bankosu, net SOP'ları olan ödünç verilebilir duş/tuvalet tekerlekli sandalyesi ve web sitesi/rezervasyon akışının WCAG 2.2 AA'ya getirilmesi (erişilebilir oda filtresi ve doğru özellikler dahil) yer alır. Premium seçenekler olarak, nöro-kapsayıcı konfor için "Sessiz Odalar" akustik paketi ve güvenli bağımsız/yardımlı transferleri mümkün kılmak için 2-3 odada tavan raylı vinçler düşünülmelidir. Tüm önlemler göze çarpmayan, geri döndürülebilir ve mirasa duyarlıdır.

4. Çeşitlilik Balosu

Tür: Etkinlik

Sahiplik: Özel

Kültürel miras statüsü: Hayır

İnşaat yılı: Yok

Yenileme durumu: yok

Konum: Viyana Belediye Binası, Friedrich-Schmidt-Platz 1, 1010 Viyana, Avusturya

Web sitesi: <https://www.diversityball.at/>

Tahmini yıllık ziyaretçi sayısı: Yaklaşık 4.000

Açıklama:

Diversity Ball, Viyana Belediye Binası'nda düzenlenen, çeşitlilik, eşitlik ve birlikteliği saatler süren müzik ve sahne programıyla kutlayan, kapsayıcı ve engelsiz bir galadır. Sonuncusu (6 Eylül 2025) 3.500'den fazla konuğu altı sahneye, 100'den fazla sanatçıyı, Deaf Beat Club ve sahnede işaret dili tercümanlığı gibi özellikleri bir araya getirdi. Temel odak noktası: erişilebilirlik, sürdürülebilirlik ve her topluluk için güvenli bir alan.

Erişilebilirlik Özellikleri:

Lichtenfelsgasse girişinden (rampa ve otomatik kapılar ile) Viyana Belediye Binası'na basamaksız giriş, salonlar ve tahliye yolları boyunca açıkça işaretlenmiş, asansörlü rotalara açılır. Yedi adet erişilebilir tuvalet (beşi zemin katta, ikisi birinci katta) ve Hof 3 girişinde erişilebilir bir vestiyer bulunmaktadır. Ana sahnede, tüm program 00:30'a kadar Avusturya İşaret Dili (ÖGS) ile tercüme edilmektedir ve sağır sanatçılar yer almaktadır; tüm barlarda bulunan QR kodları doğrudan ÖGS içecek menülerine bağlanmaktadır. Eğitimli "İletişim Melekleri" ve görünür yardım personeli (sarı yelekler), iki Bilgi Noktasında (Arkadenhof ve Feststiegen) bilişsel veya iletişim ihtiyaçları olan konuklara destek olurken, ana sahnede sağır/işitme engelli ziyaretçiler için titreşimli yelekler/kemerler sunulmaktadır. Dijital erişim, PDF/UA broşürleri ve erişilebilirlik öncelikli web varlığı ile WCAG 2.2 AA'ya uygundur. Bu önlemler bir araya gelerek engelsiz, güvenli ve saygın bir büyük ölçekli etkinlik sunar.

Romanya'dan binalar

1. Metropolitan Kilisesi (Romanya Ortodoks Patrikhanesi Katedrali)

Tür: Dini yapı

Mülkiyet: Özel (Romanya Ortodoks Kilisesi)

Kültürel miras statüsü: Evet (koruma altındaki yapı)

İnşaat yılı: yaklaşık 1658

Yenileme durumu: 2008 yılında yenilenmiştir

Konum: Aleea Dealul Mitropoliei nr. 25, 4. Bölge, 040163, Bükreş, Romanya

Web sitesi: www.patriarhia.ro

Tahmini yıllık ziyaretçi sayısı: Yaklaşık 25.000

Açıklama: Metropol Kilisesi, şehrin en önemli simgelerinden biridir. 17. yüzyılda inşa edilen kilise, Romanya Ortodoks inancının ana kilisesi ve daha sonra Patrikhanenin merkezi haline gelmiştir. Katedral, şehir merkezine yakın Patrikhane Tepesi üzerinde yer alır ve geleneksel tarzı ve huzurlu atmosferi ile tanınır. Birçok ziyaretçi, fresklerini hayranlıkla izlemek ve özellikle Bükreş'in koruyucu azizi Aziz Dimitrie Yeni'nin bayramı sırasında dini kutlamalara katılmak için buraya gelir.

Erişilebilirlik Özellikleri: Kilise bir tepenin üzerinde yer almaktadır ve bu, siteye çıkan eğim nedeniyle hareket kabiliyeti kısıtlı ziyaretçiler için erişimi zorlaştırabilir. Ancak, tepeye çıktıktan sonra, ana avlu ve giriş alanları nispeten düzdür ve kilisede tekerlekli sandalye erişimine uygun bir giriş de bulunmaktadır.

Zorluklar ve Çözümler: Kilisenin içi oldukça loş ve dokunsal haritalar veya Braille işaretleri yoktur. Sanat eserlerini ve mimariyi anlatabilecek bir refakatçi veya rehberle gelmek en iyisidir. Sesli uygulamalar veya kayıtlar da ziyareti daha keyifli hale getirebilir.

2. Romanya Ulusal Sanat Müzesi

Tür: Müze

Sahiplik: Kamu

Kültürel miras statüsü: Evet (koruma altındaki yapı)

İnşaat yılı: 1937 – 1939

Yenileme durumu: 2013 yılında yenilenmiştir

Konum: Calea Victoriei 49-53, 1. Bölge, 010063, Bükreş, Romanya

Web sitesi: www.mnar.ro

Tahmini yıllık ziyaretçi sayısı: Yaklaşık 220.000

Açıklama: Müze, Bükreş'in merkezindeki Calea Victoriei'deki eski Kraliyet Sarayı'nda bulunan, ülkenin önde gelen sanat müzesidir. Koleksiyonlarında ortaçağ ve modern Rumen sanatı ile El Greco, Rembrandt, Monet ve Rubens gibi ustaların Avrupa eserleri yer almaktadır. Ziyaretçiler, tarihi sarayın iç mekanlarını ve çok çeşitli sergileri keşfedebilirler, bu da müzeyi Bükreş'in en önemli kültürel cazibe merkezlerinden biri haline getirir.

Erişilebilirlik Özellikleri: Tekerlekli sandalye kullanıcıları için erişim iyidir; rampalar, asansörler ve iç mekanda düzgün zemin kaplaması bulunmaktadır. Tuvaletler de erişilebilirdir. Müze ayrıca resimlerde kullanılan malzemelere dokunma gibi duyuşsal aktiviteler de sunmaktadır. Galerilerde Romence ve İngilizce bilgi panelleri mevcuttur, ancak işaret dili turları yoktur. Yazılı materyaller sergileri daha erişilebilir hale getirmektedir.

Zorluklar ve Çözümler: Müze, engelli ziyaretçiler için kısmen uyarlanmıştır. Tekerlekli sandalye kullanıcıları, personelin yardımıyla rampalar ve asansörler aracılığıyla çoğu galeriye erişebilir. Kör ziyaretçilerin bir refakatçi ile gelmeleri veya rehberli tura katılmaları teşvik edilir ve talep üzerine dokunsal sergi sunulur. Sağır ziyaretçiler ise iki dilli duvar metinleri ve broşürlerden yararlanabilir. Erişilebilir tuvalet mevcuttur.

3. Novotel Bucharest City Centre Hotel

Tür: Otel

Sahiplik: Özel (Accor Group)

Kültürel miras statüsü: Hayır

İnşaat yılı: 2006

Yenileme durumu: 2018 yılında büyük çaplı yenileme

Konum: Calea Victoriei 37B, 010061, 1. Bölge, Bükreş, Romanya

Web

sitesi:

<https://www.novotelbucharestcitycentre.com/>

Tahmini yıllık ziyaretçi sayısı: Yaklaşık 50.300

Açıklama: Novotel Bucharest City Centre, tarihi neoklasik cephesini modern cam ve çelik yapıyla birleştirerek Bükreş'in kalbinde hem zarafet hem de işlevsellik sunuyor. Calea Victoriei'de bulunan otel, Eski Şehir, Üniversite Meydanı, Cişmigiu Bahçeleri ve çeşitli müzelere yürüme mesafesindedir. Otelde 258 oda, havuz, sauna, fitness ve hamam içeren bir sağlık merkezi, çağdaş bir restoran (Winestone Victoriei 37) ve çok sayıda konferans ve toplantı salonu bulunmaktadır, bu da oteli hem turistler hem de iş etkinlikleri için popüler hale getirmektedir.

Erişilebilirlik Özellikleri: Otel, ana girişte basamaksız erişim, tüm konuk katlarına asansörler ve uyarlanmış banyolara (tekerlekli sandalyeyle girilebilen duşlar, tutunma rayları) sahip tekerlekli sandalye erişimine uygun odalar sunmaktadır. Lobi, restoran ve bar gibi ortak alanlar, hareket yardımlarına uygun geniş geçitlerle tasarlanmıştır. Yer altı otoparkında erişilebilir alanlar bulunmaktadır ve personel, talep üzerine özel hareket veya duyuusal ihtiyaçları olan konuklara yardımcı olmak için eğitilmiştir.

Zorluklar ve Çözümler: Tarihi bir cephenin entegrasyonu nedeniyle, bazı giriş noktaları ve koridorlar tekerlekli sandalye kullanıcıları için dar veya daha az sezgisel hissedilebilir. Calea Victoriei ve yakındaki Eski Şehir'deki çevredeki kaldırımlar zaman zaman düzensizdir ve bu da gezinmeyi zorlaştırabilir. Sağlık merkezi ve havuz alanı, hareket kabiliyeti kısıtlı konuklar için erişim sınırlamaları oluşturabilir. Çözüm olarak, otel alternatif erişilebilir girişler sunmakta, özel yardım için önceden bildirimde bulunulmasını tavsiye etmekte ve sağlık alanında dokunsal işaretler, daha net yön bulma göstergeleri ve havuz asansörleri ekleyerek kapsayıcılığı daha da artırabilir.

Türkiye'den binalar

1. MTA Şehit Cuma Dağ Doğa Tarihi Müzesi

Tür: Müze

Mülkiyet: Kamu

Kültürel miras statüsü: Hayır

İnşaat yılı: 7 Şubat 1968

Yenileme durumu: 2011 yılında yenilenmiştir

Konum: Çukurambar Mahallesi Dumlupınar Bulvarı No: 11 06530 Çankaya/Ankara

Web sitesi:

www.mta.gov.tr/v3.0/muze/anasayfa

Tahmini yıllık ziyaretçi sayısı: Yaklaşık 50.000

Açıklama: Ankara'daki MTA Şehit Cuma Dağ Doğa Tarihi Müzesi, Maden Araştırma ve Arama Genel Müdürlüğü (MTA) tarafından işletilen önde gelen bir doğa tarihi müzesidir. Müze, fosiller, mineraller ve jeolojik oluşumların yanı sıra gerçek boyutlu dinazor modelleri ve bitişindeki Enerji Parkı'ndaki interaktif sergilerle geniş bir koleksiyona sahiptir. Müze, ziyaretçilere sürükleyici ve uygulamalı deneyimler aracılığıyla Dünya'nın tarihi, doğal kaynakları ve enerji sistemleri hakkında bilgi vermeyi amaçlamaktadır.

Erişilebilirlik Özellikleri: Müze, tüm katlarda hareket kolaylığı sağlamak için tekerlekli sandalye erişimine uygun yollar, rampalar ve asansörlerle donatılmıştır. Sergilerde görme engelliler için dokunsal modeller ve büyük harfli etiketler bulunmaktadır. Türkçe sesli rehberlik sistemi mevcuttur ve kulaklık veya mobil cihazlar aracılığıyla anlatımlı turlar sunarak görme engelli ziyaretçilerin veya işitsel öğrenmeyi tercih edenlerin erişimini kolaylaştırmaktadır. Türkçe ve İngilizce çift dilli tabelalar daha geniş bir kitleye hitap etmektedir.

Zorluklar ve Çözümler: Düz olmayan dış mekan arazisi ve eski altyapı nedeniyle başlangıçta erişilebilirlik konusunda yaşanan sınırlamalar, son yenileme çalışmalarıyla giderilmiştir. İyileştirmeler arasında hafif eğimli yürüyüş yolları, genişletilmiş patikalar ve tüm ziyaretçiler için daha kapsayıcı ve duyuşal açıdan daha uygun bir ortam yaratmak için belirlenmiş sessiz alanlar bulunmaktadır.

2. Doğramacızade Ali Paşa Camii

Tür: Dini yapı (Cami)

Sahiplik: İhsan Doğramacı Vakfı

Kültürel miras statüsü: Hayır (ancak kültürel açıdan önemlidir)

İnşaat yılı: 2005-2007 (2008'de açılmıştır)

Yenileme durumu: Bakım yapılmış, küçük çaplı iyileştirmeler

Konum: Üniversiteler Mah. Bilkent-ANKARA

Web sitesi: [Doğramacızade Ali Paşa Camii](#)

Tahmini yıllık ziyaretçi sayısı: Mevcut veri yok

Açıklama: Ankara'da hem dini hem de toplumsal işlevlere hizmet eden, kendine özgü mimari tarzıyla tanınan modern bir cami.

Erişilebilirlik Özellikleri: Basamaksız girişler, tekerlekli sandalye kullanıcıları için ayrılmış ibadet alanları ve erişilebilir abdest tesisleri.

Zorluklar ve Çözümler: Caminin mimari bütünlüğünü korurken kapsayıcılığı sağlamak için, örneğin görme engelli ibadet edenler için rehber yollar kurmak gibi uyarlamalar gerekmektedir.

3. The Ankara Hotel

Tür: Otel

Sahiplik: Özel

Kültürel miras statüsü: Hayır

İnşaat yılı: 2016

Yenileme durumu: Hayır

Konum: Eti Mah. Celal Bayar Bulvarı. No:78/A
06570 Çankaya / ANKARA

Web sitesi: www.theankarahotel.com

Tahmini yıllık ziyaretçi sayısı: Yaklaşık 45-50.000

Açıklama: The Ankara Hotel, Ankara'nın hızlı tren terminalinin yanında bulunan modern ve lüks bir oteldir. Anıtkabir ve şehrin önemli yerlerine kolay erişim imkanı sunan otel, iş seyahati yapanlar ve turistler için idealdir.

Erişilebilirlik Özellikleri: 134 oda ve 225 yatak kapasitesine sahip otel, basamaksız erişim, tüm katlara asansörler ve tekerlekli sandalye erişimine uygun, duşakabinli, tutunma barları ve uyarlanmış banyolara sahip odalar sunmaktadır. Erişilebilir odalar, işitme engelli konuklar için indüksiyon döngüleri ile donatılmıştır. Restoran ve çatı terası dahil olmak üzere ortak alanlar tamamen erişilebilirdir.

Zorluklar ve Çözümler: Kapsayıcı bir konaklama hizmeti sunmak için otel, konukların erişilebilirlik ihtiyaçlarını konfordan ödün vermeden karşılamak için personel için engellilik eğitimi, çok dilli tabelalar ve özel hizmetler sağlamalıdır.

3.3 Bulguların Özeti ve Öneriler

Değerlendirmelere dayanarak, birkaç genel eğilim ve zorluk ortaya çıkmıştır:

Temel Güçlü Yönler:

- Yeni inşa edilen birçok bina, erişilebilirliği temel tasarım ilkesi olarak benimsemektedir.
- Erişilebilirlik konusunda kamuoyunun farkındalığı artmış ve bu da daha proaktif kapsayıcılık çabalarına yol açmıştır.
- Akıllı navigasyon sistemleri ve dijital asistanlar gibi yeni teknolojiler, erişilebilirlik çözümlerini geliştiriyor.

Yaygın Zorluklar:

- Yapısal sınırlamalar nedeniyle eski binaların yenilenmesi önemli bir zorluk olmaya devam etmektedir.
- Bölgelere göre erişilebilirlik yasalarına ve düzenlemelerine uyumun tutarsız olması.
- Bazı bölgelerde büyük ölçekli erişilebilirlik projeleri için yeterli finansman bulunmaması.

Gelecekteki Gelişmeler için Öneriler:

- Eski yapılarda erişilebilirlik özelliklerinin yenilenmesi için mali teşviklerin artırılması.
- Uyumun sağlanması için erişilebilirlik düzenlemelerinin daha sıkı bir şekilde uygulanması.
- Daha kapsayıcı şehirler yaratmak için kentsel planlama politikalarına evrensel tasarım ilkelerinin entegre edilmesi.

Bu zorlukları ele alarak ve başarılı vaka çalışmalarından yararlanarak, Open Buildings projesi Avrupa genelinde gelecekteki erişilebilirlik iyileştirmeleri için bir model olmayı amaçlamaktadır.

4. Erişilebilirliği Değerlendirme ve İyileştirme için Pratik Kılavuzlar

4.1 Binaların Kendi Kendini Değerlendirmesi için Basit Araç

Binaların erişilebilirlik standartlarını karşılamasını sağlamak karmaşık bir süreç olabilir. Bunu kolaylaştırmak için, mülk sahiplerinin, tesis yöneticilerinin ve diğer paydaşların erişilebilirlik özelliklerini değerlendirmelerine ve iyileştirilmesi gereken alanları belirlemelerine olanak tanıyan yapılandırılmış bir öz değerlendirme aracı geliştirilmiştir.

Temel Erişilebilirlik Unsurlarının Kontrol Listesi

Kapsamlı bir kontrol listesi, öz değerlendirmenin temelini oluşturur. Bu liste, aşağıdaki gibi temel kriterleri içerir:

- **Giriş ve Yollar:** Basamaksız giriş, erişilebilir rampalar, tırabzanlar ve geniş kapılar.
- **İç Dolaşım:** Geniş koridorlar, erişilebilir asansörler ve kaymaz zeminler.
- **Erişilebilir odalar:** örneğin alçaltılmış anahtarlar ve kulplar, işitme engelli misafirler için indüksiyon döngüleri ve tekerlekli sandalye manevrası için yeterli açık zemin alanı
- **Tuvalet Tesisleri:** Yeterli manevra alanı, tutunma çubukları, erişilebilir lavabolar, duş koltuğu ve acil durum alarmları.
- **İşaretler ve Yön Bulma:** Braille ve sesli rehberlik sistemleri ile açık, okunabilir işaretler.
- **Aydınlatma ve Kontrast:** Görme engelli kişilere yardımcı olmak için yeterli aydınlatma seviyeleri ve yüksek kontrastlı yüzeyler.
- **Acil durum tahliye önlemleri:** Erişilebilir acil çıkışlar, görsel ve işitsel alarmlar ve tahliye yardım noktaları.

Bu kontrol listesini takip ederek, kullanıcılar binalarını sistematik olarak değerlendirebilir ve gerekli iyileştirmeler için eylem planları oluşturabilirler.

İyi ve Kötü Uygulama Örnekleri

Gerçek dünya örnekleri aracılığıyla erişilebilirliği anlamak, etkili ve etkisiz tasarım stratejilerini açıklamaya yardımcı olur.

İyi Uygulamalar:

- **Evrensel Girişler:** Dar, manuel kapılar yerine geniş, otomatik kapılara sahip kamu binaları.

- **Erişilebilir İşaretler:** Braille, piktogramlar ve sesli rehberler içeren hastaneler ve havaalanları.
- **Tuvalet Tasarımı:** Her erişilebilir odada tekerlekli sandalye kiralama hizmeti veya tutunma barları bulunan duş koltuğu sunan oteller.

Kötü Uygulamalar:

- **Dik Rampalar:** Erişilebilirlik standartlarını karşılamayan aşırı dik rampalara sahip alışveriş merkezleri.
- **Yetersiz Asansörler:** Büyük hareket cihazlarını alamayan küçük asansörlere sahip veya Braille işaretleri bulunmayan binalar.
- **Yetersiz Aydınlatma:** Görme engelli kişiler için zorluk yaratan loş aydınlatmaya sahip kütüphaneler ve müzeler.

4.2 Binaları Uygun Hale Getirmek İçin Önerilen Çözümler

Binalarda erişilebilirliği iyileştirmek, küçük değişikliklerden önemli altyapı iyileştirmelerine kadar değişebilir. Bu uyarlamalar üç ana yaklaşıma ayrılabilir.

Evler ve Küçük Tesisler için Düşük Bütçeli Çözümler

Konutlar ve küçük işyerleri için, maliyet etkin düzenlemelerle büyük tadilatlarla gerek kalmadan erişilebilirlik artırılabilir:

- **Taşınabilir Rampaların Kurulması:** Giriş erişimini iyileştirmek için basit katlanabilir veya modüler rampalar.
- **Kapı Genişletme Çözümleri:** Kapı genişliğini en üst düzeye çıkarmak için açılır menteşeler kullanın.
- **Kaymaz Zemin Kaplaması:** Kaymayı önlemek için dokulu yapışkan şeritler eklemek, kaymaz yerleşik zemin kaplama çözümleri kullanmak, tekerlekli sandalye kullanımını kolaylaştırmak için halı gibi tekstil çözümlerinin kullanımından kaçınmak.
- **Akıllı Aydınlatma Kontrolleri:** Hareketle çalışan aydınlatma, hareket engelli kişilere yardımcı olur.
- **İşitsel ve Görsel Uyarılar:** İşitme engelli bireyler için yanıp sönen ışıklı kapı zilleri kurulması.

Bu çözümler, kullanılabilirliği önemli ölçüde artırırken minimum yatırımla uygulanabilir.

Kamusal Alanlar için Orta ve Uzun Vadeli Uyarlama

Kamu binaları, işyerleri ve rekreasyon alanları, erişilebilirlik standartlarına uymak için yapılandırılmış ve sürdürülebilir uyarlamalar gerektirir:

- **Rampalar ve Asansörler:** Binalara uygun rampalar eklenmesi ve gerekli yerlere asansörler kurulması.
- **Otomatik Giriş Sistemleri:** Daha kolay erişim için sensör tabanlı kapılar uygulamak.
- **Erişilebilir Oturma Alanları:** Tiyatrolarda, stadyumlarda, konferans salonlarında ve açık hava mekanlarında gösteriler ve etkinlikler için tekerlekli sandalye erişimine uygun yollar ve oturma alanları oluşturmak.
- **Yön Bulma İyileştirmeleri:** Navigasyon yardımı için etkileşimli dijital haritalar ve mobil uygulamalar.
- **Umumi Tuvaletlerin Yenilenmesi:** Acil yardım düğmeleri bulunan, tamamen erişilebilir tuvaletlerin kurulması.

Bu önlemler sadece erişilebilirliği iyileştirmekle kalmaz, aynı zamanda toplumun tüm üyelerine hizmet eden kapsayıcı ortamlar da yaratır.

Erişilebilirlikte Teknolojik Yenilikler

Teknolojideki gelişmeler, binaların ve kentsel ortamların erişilebilirliğini artıran yenilikçi çözümler getirmiştir:

- **Akıllı Navigasyon Sistemleri:** Kullanıcıları erişilebilir rotalar üzerinden yönlendiren GPS entegre uygulamalar.
- **Sesle Kontrol Edilen Ev Otomasyonu:** Engelli bireylerin sesli komutlarla aydınlatma, sıcaklık ve güvenliği kontrol etmelerini sağlayan sistemler.
- **Dokunsal Geri Bildirim Sistemleri:** Görme engelli kişiler için titreşimli yollar ve dokunsal zemin göstergeleri.
- **Yapay Zeka (AI) Asistanları:** Havaalanlarında ve alışveriş merkezlerinde, özel erişilebilirlik ihtiyaçları olan ziyaretçilere yardımcı olmak için AI destekli hizmetler.
- **Özel Erişilebilirlik Özellikleri için 3D Baskı:** Belirli ortamlara uyarlanmış özel rampalar, kapı açıcılar ve hareket yardımlarının hızlı geliştirilmesi.

Bu teknolojik çözümleri entegre ederek, binalar daha uyumlu ve kapsayıcı hale gelebilir ve tüm kullanıcılara sorunsuz bir deneyim sunabilir.

4.3 Önerilerin Özeti

Erişilebilirlikte sürekli iyileştirmeler sağlamak için aşağıdaki öneriler sunulmaktadır:

- **Mülk Sahiplerini Öz Değerlendirme Yapmaya Teşvik Etmek:** Erişilebilirlik kontrol listesini geniş çapta dağıtmak ve işletmeler ve kamu kurumları arasında öz değerlendirmeyi teşvik etmek.

- **Mülk sahiplerini engelli kişilerle çalışmaya teşvik etmek:** Yeni binalar tasarlarırken, eski binaları yenilerken veya tadil ederken çeşitli engellere sahip kişilerle danışın.
- **Önce Maliyet Etkin İyileştirmeleri Uygulama:** Kapsamlı yenileme yatırımları yapmadan önce, küçük ama etkili değişikliklere öncelik verin.
- **Hükümet ve Özel Sektör Arasındaki İşbirliğini Güçlendirmek:** Erişilebilirlik projelerinin finansmanını ve uygulanmasını destekleyen ortaklıkları teşvik etmek.
- **Akıllı Teknolojinin Kullanımını Genişletmek:** Bina erişilebilirliğini optimize etmek için dijital araçları ve yapay zeka destekli sistemleri entegre edin.
- **Eğitim:** Zihniyeti tek seferlik çözümlerden proaktif ve sürekli bir taahhüde kaydırır. Çalışanlara pratik, role özgü beceriler kazandırır ve gelişen standartlar hakkında onları güncel tutar. Bu yaklaşım, yasal ve finansal riskleri azaltmakla kalmaz, aynı zamanda daha kapsayıcı bir kültür oluşturur, kuruluşun itibarını artırır ve çalışanların içeriden erişilebilirlik iyileştirmelerini savunmalarını sağlar.

Bu pratik kılavuzları benimseyerek, şehirler, işletmeler ve bireyler daha erişilebilir ve kapsayıcı bir topluma katkıda bulunabilir ve yapılı çevrenin tüm kullanıcıların ihtiyaçlarını karşıladığından emin olabilirler.

5. Hedef

5.1 Vaka Çalışmaları ve İlham Verici Örnekler: Yerel Topluluklar Erişilebilirliği Nasıl İyileştirdi?

Dünya çapında şehirler ve yerel topluluklar, kapsayıcı tasarım ilkelerini kentsel gelişim, altyapı planlaması ve kültür politikasının merkezine yerleştirerek erişilebilirliği yeniden tanımlamaktadır. Bu girişimler, erişilebilirliğin sadece bir insan hakkı değil, aynı zamanda inovasyon, sürdürülebilirlik ve sosyal uyumun güçlü bir itici gücü olduğunu göstermektedir. Aşağıda, veri, zaman çizelgeleri ve ölçülebilir sonuçlarla zenginleştirilmiş, ilham verici vaka çalışmalarından oluşan geniş bir set sunuyoruz. Bu set, taahhütlerin eyleme dönüştüğü durumlarda neler yapılabileceğine dair gerçekçi bir tablo sunmaktadır.

Barselona, İspanya - Erişilebilir Şehir Girişimi

2000'li yılların başından bu yana Barselona, erişilebilirliğin her politika ve projenin ana akımına dahil edilmesi gerektiği inancına dayanan, şu anda uluslararası alanda tanınan Erişilebilir Şehir Girişimi adlı şehir çapında bir programı istikrarlı bir şekilde uygulamaktadır. Yalnızca 2006 ile 2018 yılları arasında şehir, kamusal alanları erişilebilir hale getirmek için 42 milyon eurodan fazla yatırım yaptı.

Barselona şunları gerçekleştirmiştir:

- Yaya geçitlerinin %95'ine dokunsal kaldırımlar entegre etti.
- Şehir otobüslerinin %100'ünü tekerlekli sandalye erişimine uygun hale getirmiştir.
- 200'den fazla plaj erişim noktasını, amfibi tekerlekli sandalyeler, uyarlanmış duşlar ve giyinme odaları ile donatmış ve belirli plajlarda personeli eğitmiştir.

Ayrıca, tüm yeni belediye binaları yasalara göre evrensel tasarım ilkelerine uymak zorundadır. Museu Nacional d'Art de Catalunya gibi müzeler artık dokunsal sergiler ve işaret dili turları sunarak şehrin kültürel kapsayıcılığa olan bağlılığını yansıtmaktadır.

Barselona Belediye Meclisi'ne göre, bu çabalar her yıl 100.000'den fazla engelliye fayda sağlıyor ve milyonlarca yaşlı sakini ve turisti için şehir deneyimini iyileştiriyor. Barselona'nın erişilebilirlik stratejisi, Avrupa genelinde benzer politikalara ilham kaynağı olmuş ve AB Erişilebilir Şehir Ödülü gibi kuruluşlardan birçok ödül almıştır.

Malmö, İsveç - Kapsayıcı Konut ve Kentsel Yaşam

Malmö'de erişilebilirlik, 2010 yılında kabul edilen Sosyal Sürdürülebilirlik Programı aracılığıyla kentsel ve konut politikasına entegre edilmiştir. Bunun en önemli

sonuçlarından biri, yeni konut projelerinin %25-30'unun evrensel tasarım kriterlerine göre inşa edilmesidir.

Temel özellikler şunlardır:

- Basamaksız bina girişleri, otomatik kapılar ve erişilebilir depolama alanları.
- Tekerlekli sandalye kullanıcıları için geniş kapılar ve uyarlanabilir mutfaklar/banyolar.
- Aydınlatma, ev aletleri ve güvenliğin sesle veya uygulama ile kontrol edilmesini sağlayan akıllı ev teknolojisinin entegrasyonu.

Erişilebilir konutların kapsayıcı ve uygun fiyatlı olmasını sağlamak için, şehir, gelir testi uygulanan kira sübvansiyonları ve evrensel tasarıma öncelik veren geliştiriciler için teşvikler getirmiştir. 2023 itibarıyla, Malmö 4.000'den fazla erişilebilir konut birimi olduğunu ve bu sayının artmaya devam ettiğini bildirmiştir. Belediye sağlık istatistiklerine göre, program yaşlılar ve engelliler arasında bağımsız yaşam oranlarını önemli ölçüde artırmıştır.

New York City, ABD - Dijital Erişilebilirlik ve Mobilite İnovasyonu

New York, kentsel erişilebilirlik konusunda teknoloji öncüsü bir lider olarak ortaya çıkmıştır. Şehrin Ulaşım Bakanlığı ve MTA, 2012 yılında Erişilebilir Sevk Programını başlatmıştır. Bu program sayesinde tekerlekli sandalye kullanıcıları, beş ilçenin tamamında talep üzerine erişilebilir taksiler rezervasyonu yapabilmekte ve yılda 600.000'den fazla yolculuk gerçekleştirilmektedir.

Ayrıca, şehir aşağıdakilere yatırım yaptı:

- 2019 yılında piyasaya sürülen NYC Wayfinding Uygulaması, yapay zeka ve gerçek zamanlı verileri kullanarak görme engelli kullanıcıları karmaşık metro sisteminde yönlendirmektedir.
- Metro istasyonlarının yenilenmesi: 2023 itibarıyla, NYC'nin 472 metro istasyonunun %28'i tamamen erişilebilir durumdadır ve bu rakamı 2034 yılına kadar %50'ye çıkarmak için 5,2 milyar dolarlık bir yatırım yapılması planlanmaktadır.
- Yaşlı ve engelli nüfusun yoğun olduğu mahallelerde, kaldırım kenarlarına eğimli rampalar, sesli yaya sinyalleri ve yüksek kontrastlı yol işaretleri ekleyerek erişilebilir sokak manzaraları yaratılması.

New York Belediye Başkanı Engelliler Ofisi'nin 2021 raporuna göre, bu girişim sadece bağımsız hareket kabiliyetini artırmakla kalmamış, aynı zamanda engelli kişilerin istihdam ve okul devam oranlarının artmasına da katkıda bulunmuştur.

Ljubljana, Slovenya - Kültürel Miras Erişilebilirliği ve Kapsayıcı Kültür

Avrupa'nın Yeşil Başkenti (2016) Ljubljana, tarihi ve kültürel bağlamda erişilebilirlik konusunda da bir rol modelidir. 2011 yılından bu yana, şehir, Ljubljana

Kalesi ve Şehir Müzesi gibi önemli simge yapılar da dahil olmak üzere tarihi binalarının %70'inden fazlasını tekerlekli sandalye erişimine uygun hale getirmiştir.

Stratejisi şunları içermektedir:

- Tüm filoda rampalı ve görsel-işitsel ekranlı modern alçak tabanlı otobüsler.
- Turistler ve yerli halk için "erişilebilir rotalar" düzenlemek üzere engelli kuruluşlarıyla işbirliği.
- Otizm destek dernekleriyle işbirliği içinde tasarlanan duyuşal dostu tiyatro gösterileri ve müze sergileri.

Ljubljana Turizm Kurulu, erişilebilir turizmin son 5 yılda %45 arttığını ve yerel ekonomiye ve şehrin misafirperver bir destinasyon olarak ününe önemli katkı sağladığını bildirmiştir.

Dubai, BAE — "Dünyanın En Kapsayıcı Şehri"ne Doğru

Son on yılda Dubai, "Benim Topluluğum... Herkes İçin Bir Şehir" başlığı altında, şehir politikasına kapsayıcılığı dahil etti. Bu, emirlik genelinde, yapıli çevre, hizmetler, ulaşım ve kültürde "Kararlı İnsanlar" için erişilebilirliği yaygınlaştıran bir çerçeve. Bu, kamu ve özel projelerde planlama, denetim ve yenileme çalışmalarına rehberlik eden Dubai Evrensel Tasarım Kodu ile birlikte uygulanıyor.

Kamusal alan ve altyapı. 2025 yılında belediye, plajların %90'ının ve kamu parklarının %80'inin artık tam erişilebilir olduğunu duyurdu. Bu parklar, basamaksız erişim, uyarlanmış tesisler ve yön bulma sistemleri ile donatılmış olup, kapsayıcı eğlence ve günlük yaşam için şehir genelinde bir dönüm noktası oluşturmaktadır.

Turizm ve etkinlikler. Dubai, erişilebilir turizmi bir büyüme motoru olarak konumlandırıyor: şehir, daha geniş AccessAbilities Expo ekosistemiyle uyumlu olarak, 7-8 Ekim 2025 tarihlerinde Dubai Dünya Ticaret Merkezi'nde Erişilebilir Seyahat ve Turizm Uluslararası Konferansı'na (ATTIC) ev sahipliği yapacak.

Ulaşım ve seyahat ekosistemi. Kapsayıcılık, havacılık merkezine de yayılıyor: Dubai Duty Free, Ekim 2025'te dünyanın ilk "Otizm Sertifikalı" havaalanı perakendecisi olurken, Emirates on binlerce personelini eğittikten sonra dünyanın ilk Otizm Sertifikalı havayolu şirketi olacağını duyurdu. Bu adımlar, DXB üzerinden duyuşal dostu seyahatleri standartlaştırıyor.

Dijital erişilebilirlik. E-devlet alanında DEWA, Dijital Dubai standartları kapsamında web ve uygulama erişilebilirliğinin %100 uyumlu olduğunu bildirerek, akıllı şehir gündeminin kullanılabilirliği hizmet sunumuyla nasıl ilişkilendirdiğini gösteriyor. Dubai'nin daha geniş kapsamlı dijital hamlesi, şehrin IMD Akıllı Şehir Endeksi 2025'te küresel olarak 4. sıraya yükselmesine yardımcı olarak, teknolojiyi kapsayıcılıkla birleştiren bir yönetim kültürünü pekiştirdi.

Sonuç. Olgun bir politika omurgası (Evrensel Tasarım Kodu + "My Community"), plajlarda ve parklarda ölçülebilir iyileştirmeler, havacılık/turizm sektöründe sektör çapında adımlar ve dijital erişilebilirlik ve akıllı şehir performansında somut ölçütler ile Dubai'nin 2025 yol haritası, en kapsayıcı küresel şehir olma hedefini inandırıcı bir şekilde destekliyor ve tekrarlanabilir bir şablon sunuyor: standartlar belirlemek, şehir genelinde kapsama alanını ölçmek ve önemli sektörleri kapsayıcılık hedefine uyumlu hale getirmek.

Dünyadan Diğer Örnekler

Tokyo, Japonya: 2020 Paralimpik Oyunları öncesinde Tokyo, tren istasyonlarının yaklaşık %90'ını asansörler ve dokunsal zemin yolları ile yeniledi. 2.000'den fazla erişilebilir otel odası oluşturuldu ve uzun vadeli sürdürülebilirliği sağlamak için yeni erişilebilirlik yasaları çıkarıldı.

Viyana, Avusturya: Engelsiz Şehir programı sayesinde Viyana, 2010 yılından bu yana 500'den fazla kamu binasını erişilebilir hale getirmiş ve her semtte kapsayıcı oyun alanları oluşturmuştur. Metro sistemi artık tamamen basamaksızdır ve metin okuma özelliğine sahip bilet makineleri bulunmaktadır.

Toronto, Kanada: Toronto Erişilebilirlik Tasarım Kılavuzları, 2004 yılından bu yana ulusal bir model olmuştur. Şehir ayrıca çok duyulu parklar için yatırım yapmış ve bir miras alanında dünyanın ilk Sağır Kültür Merkezi'ni kurmuştur.

Sonuç: Küresel Bir Hedef, Yerel Bir Sorumluluk

Bu örnekler, topluluk işbirliği ve net mevzuatla birleştirilen iddialı, uzun vadeli planlamanın erişilebilirliği bir yükümlülükten fırsata dönüştürebileceğini göstermektedir. Ulaşımdan konuta, kültürden dijital navigasyona kadar, burada öne çıkan en iyi uygulamalar, evrensel erişimin daha iyi tasarım, daha iyi hizmet ve daha iyi toplumlara yol açtığını kanıtlamaktadır.

OBLIGE projesi için bu girişimler ilham ve doğrulama kaynağıdır. Erişilebilirlik denetimleri, kullanıcı odaklı analizler ve kanıta dayalı tasarımın küresel bir hareketin parçası olduğunu, yani herkesi kapsayan, güçlendiren ve kucaklayan alanlar yaratma yönündeki kolektif bir hedef olduğunu bize hatırlatmaktadır.

5.2 Erişilebilir Ortamların Daha Geniş Etkisi

Erişilebilir altyapı, fiziksel formunun çok ötesine uzanır - bireyleri güçlendirir, toplulukları güçlendirir ve toplumları dönüştürür. Kapsayıcılık göz önünde bulundurularak tasarlanan binalar, ulaşım sistemleri, kamu hizmetleri ve dijital platformlar, sadece engelli kişilere uyum sağlamakla kalmaz, bağımsızlığı teşvik eder, eşitliği destekler ve herkesin topluma tam katılım hakkını güçlendirir. Sistemik olarak uygulandığında, erişilebilirlik saygınlık, özerklik ve sosyal sürdürülebilirliğin temeli haline gelir.

Bağımsız Yaşam ve Hareketlilik

Erişilebilir ortamların en önemli sonuçlarından biri, kişisel bağımsızlığın geri kazanılmasıdır. Engelsiz ulaşım ağları, basamaksız girişler ve kullanıcı dostu hareketlilik sistemleri, insanların bakıcıların veya aile üyelerinin yardımı olmadan serbestçe hareket etmelerini sağlar. Bu, engelli bireyleri güçlendirmekle kalmaz, aynı zamanda sosyal hizmetlere olan bağımlılıklarını da azaltır ve kapsayıcılığı hem sosyal hem de ekonomik bir zorunluluk haline getirir. Sesle kontrol edilen yaşam ortamları, mobil navigasyon uygulamaları ve uzaktan yardım sistemleri gibi teknolojik yenilikler, hareket kabiliyeti kısıtlı kişilerin çevreleriyle etkileşim kurma biçiminde devrim yaratarak, bu kişilerin özerk ve onurlu bir yaşam sürmelerini sağlamıştır.

Sosyal Kapsayıcılık

Sosyal katılım, insan refahının merkezinde yer alır ve kapsayıcı tasarım, bunu kolaylaştırmada çok önemli bir rol oynar. Engelsiz kamusal alanlar, müzeleri ziyaret etmek, topluluk etkinliklerine katılmak veya sadece parkta arkadaşlarla buluşmak gibi kültürel, sosyal ve eğlence etkinliklerine katılımı teşvik eder. Erişilebilir işyerleri çeşitliliği teşvik ederek, engelli bireylerin ekonomiye ve topluma anlamlı katkılar yapmasını sağlar. Ayrıca, evrensel tasarımı uygulayan okullar ve üniversiteler, tüm yeteneklere sahip öğrencilerin birlikte gelişebileceği, akran etkileşimini, empatiyi ve fırsat eşitliğini artıran kapsayıcı eğitim ortamları oluşturur. Öte yandan, Evrensel Tasarım ilkeleri mimari, ürün tasarımı, teknoloji ve kentsel planlama gibi çok çeşitli alanlarda giderek daha önemli hale gelmektedir. Toplumumuz erişilebilirlik ve kapsayıcılığı önceliklendirmeye devam ettikçe, bu ilkeleri anlayan ve uygulayabilen profesyonellere olan talep de artmaktadır. Evrensel Tasarım'ı bir çalışma konusu olarak dahil ederek, öğrenciler yaş, yetenek veya geçmişlerinden bağımsız olarak mümkün olan en geniş kitleye yönelik tasarım yapmayı öğreneceklerdir. Bu sadece uyumluluk standartlarını karşılamakla ilgili değil, daha sezgisel, etkili ve pazarlanabilir ürünler ve ortamlar yaratmakla ilgilidir.

Sağlık ve Güvenlik

Erişilebilirlik için tasarım yapmak, doğası gereği herkesin sağlığını ve güvenliğini artırır. Pürüzsüz yüzeyler, tırabzanlar, iyi aydınlatma ve net işaretler, engebeli zemin veya kafa karıştırıcı düzenlerden kaynaklanan kazaları azaltmaya yardımcı olur. Dokunsal ve işitsel navigasyon yardımcıları, sadece görme veya işitme engelli kişilere değil, aynı zamanda yaşlılara ve mekana aşina olmayan yeni gelenlere de destek olur. Görsel alarmlar, açıkça işaretlenmiş sığınma bölgeleri ve eğitimli personel içeren kapsayıcı acil durum planları, kriz anında kimsenin geride kalmamasını sağlar. Araştırmalar, evrensel ilkelerle tasarlanmış binalarda güvenlikle ilgili olayların daha az yaşandığını ve bu binaların genel halk sağlığı sonuçlarına katkıda bulunduğunu göstermiştir.

Konaklama, Kurumlar ve Konutlarda Evrensel Tasarımın Uygulanması

Evrensel tasarım artık teoriyle sınırlı değildir; birçok sektörde uygulanmakta ve milyonlarca insanın yaşam kalitesini ve erişilebilirliğini iyileştirmektedir. Konaklama, kamu yönetimi ve konut sektörlerinde, özenli tasarım seçimlerinin farklı nüfus grupları için onurlu ve sorunsuz deneyimler yarattığını görüyoruz.

Oteller ve Tatil Köyleri

Küresel otel markaları, kapsayıcı hizmet taahhütlerinin bir parçası olarak erişilebilirliği benimsemiştir. Hilton ve Marriott gibi zincirler, konuk odalarına tekerlekli sandalyeyle girilebilen duşlar, dokunsal işaretler ve alçak kumandalar eklemiştir. Amsterdam ve Tokyo'daki bazı butik oteller, nörolojik çeşitliliğe sahip konuklar için kısılabılır aydınlatma, ses yalıtımı ve özelleştirilebilir ambiyansa sahip duysal olarak uyarlanmış odalar sunmaktadır. Kıyı tatil köyleri, amfibi tekerlekli sandalyeler, havuz asansörleri ve uyarlanabilir su sporları ekipmanları sağlayarak eğlence ve macerayı herkes için erişilebilir hale getirmektedir. Bu çabalar sadece düzenlemelere uymakla kalmaz, aynı zamanda pazar erişimini genişletir ve konuk memnuniyetini artırır.

Kamu Kurumları

Hükümetler de kamusal alanları herkes için erişilebilir hale getirmek için kararlı adımlar atıyor. Almanya'da belediye binaları, basamaksız erişim, ayarlanabilir gişeler ve çok çeşitli erişim ihtiyaçları olan kişilere yardımcı olmak için eğitilmiş personel ile donatılmıştır. Japonya'da kütüphaneler, kitapları otonom olarak almak için robotik sistemler ve mobil uygulamalar kullanırken, Kanada'daki mahkeme salonları ve hizmet merkezlerinde gerçek zamanlı konuşma-metin sistemleri kullanılmaya başlanmıştır. Bu yenilikler, engelli vatandaşların artık kenara itilmemelerini, aksine kamu etkileşimlerinde ve sivil katılımlarında aktif olarak desteklenmelerini sağlamaktadır.

Konutlar

Erişilebilir konutlar, uzun vadeli bağımsızlık için temel öneme sahiptir. Hollanda gibi ülkeler, zaman içinde sakinlerin değişen fiziksel ihtiyaçlarına kolayca uyarlanabilen modüler sosyal konutlarla bu alanda öncülük etmektedir. Avustralya'nın kapsayıcı yaşam toplulukları, özerkliği ve sosyal katılımı önceliklendiren çatı bahçeleri, ortak mutfaklar ve ortak tasarlanmış ortak alanlar gibi özellikler sunmaktadır. Singapur'da, yeni apartman kompleksleri her katta asansörler, geniş koridorlar ve aydınlatma, kapılar ve ev aletlerinin uzaktan kontrolünü sağlayan dijital sistemlerle donatılmıştır. Bu sayede, hareket kabiliyeti kısıtlı sakinler rahat ve bağımsız bir şekilde yaşayabilmektedir.

5.3 Alınan Dersler ve Öneriler

Küresel vaka çalışmaları ve evrensel tasarım ilkelerinin uygulamaları, kapsayıcı ortamlar oluşturmayı amaçlayan şehirler, kurumlar ve özel aktörler için somut bir rehber niteliğindedir. Aşağıdaki öneriler, dünya çapında başarılı girişimlerden elde edilen en iyi uygulamaların bir sentezini temsil etmektedir:

- Yerel Yönetimlerin Erişilebilirlik Standartlarını Benimsemeye Teşvik Edilmesi: Belediyeler, hem kamu hem de özel sektördeki gelişmelerde kapsayıcı tasarımı zorunlu kılan açık düzenlemeler getirerek örnek olmalıdır.
- Sektörler Arası İşbirliğinin Teşvik Edilmesi: Etkili erişilebilirlik planlaması, mimarlar, mühendisler, şehir planlamacıları, BT geliştiricileri, politika yapımcılar ve son kullanıcılar arasında koordinasyon gerektirir. Ancak bu tür bir işbirliği ile pratik ve insan odaklı çözümler gerçekleştirilebilir.
- Akıllı Erişilebilirlik Çözümlerine Yatırım Yapılması: AI tabanlı navigasyon uygulamaları, otomatik mobilite araçları ve dijital arayüzler gibi teknolojik yenilikleri benimsemek, kullanılabilirliği artırır ve altyapıyı geleceğe hazır hale getirir.
- Kamuoyunun Bilinçlendirilmesi: Kampanyalar, eğitim programları ve okul müfredatları aracılığıyla toplumlar, kapsayıcı ortamlar tasarlamada empati, bilgi ve proaktif katılımı geliştirebilir.
- Erişilebilirlik İyileştirmeleri için Finansman Programları Geliştirilmesi: Erişilebilirlik iyileştirmeleri, özellikle küçük işletmeler, kar amacı gütmeyen kuruluşlar ve düşük geliri ev sahipleri için finansal olarak desteklenmelidir.
- Yardımcı Teknolojide İnovasyonun Teşvik Edilmesi: Hükümetler ve özel yatırımcılar, giyilebilir cihazlar, akıllı hareket yardımları ve artırılmış iletişim sistemleri gibi en son teknolojiye sahip çözümlerin araştırma ve geliştirilmesini desteklemelidir.

Bu küresel başarılarından ders çıkararak ve bu önerileri uygulayarak, erişilebilirliğin sadece birkaç kişi için bir avantaj değil, herkesi yücelten ortak bir standart olduğu bir gelecek inşa edebiliriz. Kapsayıcı tasarım sadece mekanları dönüştürmekle kalmaz, hayatları da dönüştürür.

6. Karar Vericiler ve Yatırımcılar için Öneriler

6.1 Kapsayıcı Yatırımları Nasıl Teşvik Edebiliriz?

Kapsayıcı ortamlar yaratmak sadece ahlaki ve yasal bir zorunluluk değil, aynı zamanda stratejik bir yatırım fırsatıdır. Erişilebilir altyapı, daha sağlıklı, daha eşitlikçi ve ekonomik açıdan daha canlı toplumlara katkıda bulunur. Karar vericiler ve yatırımcılar için, kapsayıcılığın yatırım getirisini (ROI) anlamak, hem sosyal hem de finansal değeri ortaya çıkarmak için çok önemlidir. Küresel demografik değişiklikler, yaşlanan nüfus ve engelli haklarına ilişkin farkındalığın artmasıyla birlikte, kapsayıcı kalkınma artık isteğe bağlı değil, sürdürülebilir büyüme için bir gerekliliktir.

Kapsayıcı yatırımları teşvik etmek için kapsamlı ve uygulanabilir bir yasal çerçeve temel önemdedir. Mevzuat, asgari erişilebilirlik gerekliliklerinin ötesine geçmeli ve tüm sektörlerde evrensel tasarımı proaktif olarak teşvik etmelidir. Ulusal bina yönetmelikleri ve belediye kalkınma planları, tüm yeni inşaat ve büyük yenileme projelerinde erişilebilirliği zorunlu kılmalıdır. Bunlar, lisanslama prosedürleri ve saha denetimleri yoluyla uygulanan açık ve ölçülebilir kriterler içermelidir. Ayrıca, satın alma politikaları, kamu sözleşmelerine ve kentsel gelişim planlarına erişilebilirliği dahil ederek kapsayıcı tasarım çözümlerine öncelik vermelidir.

Hükümetler, kapsayıcı uygulamalara bağlılık gösteren işletmeler ve geliştiricilere yönelik vergi teşvikleri, mali sübvansiyonlar ve düşük faizli krediler getirmeyi düşünmelidir. Örneğin Almanya'da, birkaç belediye, yasal asgari şartların ötesinde erişilebilirlik önlemleri alan özel geliştiricilere mali avantajlar sunmaktadır. Avusturya'da, kamu fonları ile özel yatırımları birleştiren ortak finansman mekanizmaları aracılığıyla kültürel miras binalarının yenilenmesi desteklenmiştir. Bu, koruma altındaki ve karmaşık ortamlarda bile erişilebilirliğin sağlanabileceğini göstermektedir.

Tanınma ve ödüllendirme mekanizmaları, erişilebilir yatırımları teşvik etmek için bir başka etkili araçtır. Ulusal veya bölgesel erişilebilirlik ödülleri, sertifika programları ve kamu sıralamaları, kapsayıcı projelerin görünürlüğünü ve prestijini artırabilir. Bu sistemler, yatırımcılar ve mülk sahipleri için kalite güvence araçları ve rekabetçi farklılaştırıcı unsurlar olarak hizmet edebilir. "Herkes için Tasarım", "Engelsiz Sertifikalı" gibi etiketler veya ülkeye özgü mühürler, tüketicilerin güvenini artırır ve yaşlı nüfus, küçük çocuklu aileler ve uluslararası turistler dahil olmak üzere çeşitli müşteri kitlelerini çeker.

Kapsayıcı tasarımın faydalarının farkındalığını derinleştirmek için özel sektörde kapasite geliştirme hayati önem taşır. Atölye çalışmaları, sürekli eğitim programları ve çok paydaşlı forumlar, tasarım teorisi ile iş stratejisi arasındaki bilgi uçurumunu kapatabilir.

Bu platformlar, mimarların, mühendislerin ve geliştiricilerin erişilebilirlik uzmanları, politika yapımcılar ve engelli kullanıcılarla etkileşim kurmasını sağlar. Başarılı vaka çalışmaları, maliyet-fayda analizleri ve kullanıcı referanslarını öne çıkararak, bu programlar soyut kavramları uygulanabilir ve karlı yaklaşımlara dönüştürür.

Kamu kurumları, başarılı kapsayıcı yatırımların sonuçlarını aktif olarak tanıtmalı ve yaygınlaştırmalıdır. Erişilebilir yeniden geliştirme projelerinden ekonomik ve sosyal faydalar elde eden şehirler (ticari bölgelerdeki yaya trafiğinin artması, otellerde müşteri memnuniyetinin iyileşmesi veya kamusal alanların daha fazla kullanılması gibi) bu sonuçları kamuoyuna duyurmalıdır. Kapsayıcı tasarım hedeflerini içeren kamu-özel sektör ortaklıkları ölçeklendirilmeli ve resmileştirilmeli, böylece sektörler arasında kapsayıcı altyapının uzun vadeli sürdürülebilirliği sağlanmalıdır.

Ayrıca, yatırımcılar erişilebilirliği ESG (Çevresel, Sosyal ve Yönetişim) stratejilerine entegre etmeye teşvik edilmelidir. Sürdürülebilir ve sosyal açıdan sorumlu yatırımlar ivme kazandıkça, erişilebilirlik "sosyal" ayağın temel bir bileşeni haline gelmektedir. Finansal kurumlar, ESG değerlendirmelerine erişilebilirlik ölçütlerini dahil ederek, şirketleri kapsayıcı tasarımı sadece bir uyum sorunu olarak değil, marka itibarını, müşteri sadakatini ve operasyonel dayanıklılığı artıran bir değer katma fırsatı olarak görmeye teşvik edebilir.

Sonuç olarak, gerçek anlamda kapsayıcı bir ortam oluşturmak için yasa koyucular, düzenleyiciler, şehir planlamacıları, mimarlar, geliştiriciler ve yatırımcıların koordineli bir şekilde hareket etmesi gerekir. Doğru teşvikler, yasal yükümlülükler ve iletişim stratejileriyle, kapsayıcı yatırımlar istisna olmaktan çıkıp standart hale gelebilir. Böylelikle, insan hakları yükümlülüklerini yerine getirmekle kalmaz, aynı zamanda dayanıklı, ekonomik açıdan dinamik ve sosyal açıdan adil şehirler ve topluluklar inşa ederiz.

6.2 Kapsayıcı Turizmde Yatırım Getirisinin Ölçülmesi

Erişilebilir turizme yapılan yatırımlar, tüm gezginler için eşit haklar sağlamakla kalmaz, aynı zamanda ölçülebilir ekonomik getiriler de sağlar. Avrupa Komisyonu'na göre, AB genelinde kapsayıcı turizm, yıllık 537 milyar avroya kadar GSYİH yaratabilir ve 12 milyondan fazla istihdamı destekleyebilir. Ancak, altyapı ve hizmet eksiklikleri nedeniyle, destinasyonlar yeterince erişilebilir olmadığında, her yıl tahmini 142 milyar avro potansiyel gelir ve 3,4 milyon iş kaybedilmektedir.

Dubai, dünyanın en kapsayıcı şehirlerinden biri olmak için stratejik adımlar attı. 2025 yılına kadar en erişilebilir destinasyon olma hedefiyle, şehir uluslararası erişilebilirlik zirvelerine ev sahipliği yaptı ve ulaşım, oteller, kamu hizmetleri ve turistik yerlerin tamamen erişilebilir hale getirilmesi için önlemler aldı. 2024 yılında Dubai, bir önceki yıla göre %9 artışla 18,72 milyon uluslararası ziyaretçiyi ağırlayarak rekor kırdı. Bu büyüme, kısmen kapsayıcı turizm girişimlerine ve engelli kişiler için iyileştirilen altyapıya atfedilebilir.

Bu istatistikler, kapsayıcı yatırımların finansal ve itibar açısından sağladığı faydaları vurgulamaktadır. Erişilebilirliği önceliklendiren destinasyonlar, yaşlı gezginleri, engelli kişileri, aileleri ve sağlık bilincine sahip turistleri çekmek için daha avantajlı konumdadır. Bu da müşteri tabanını genişletir, destinasyonun marka değerini artırır ve küresel ölçekte rekabet gücünü geliştirir.

Bu eğilimleri fark eden ve buna göre uyum sağlayan şehirler, bölgeler ve yatırımcılar, sadece sosyal sorumluluk açısından değil, aynı zamanda ekonomik performans ve pazar liderliği açısından da kazanç elde ederler. Kapsayıcı seyahate yönelik küresel talep arttıkça, kapsayıcı tasarım modern turizm geliştirme stratejilerinin temel bir unsuru haline gelmektedir.

6.3 Erişilebilir Uyarlama için Finansman Modelleri

Kapsayıcı altyapı oluşturma önündeki en önemli engellerden biri, özel ve çeşitli finansman mekanizmalarının eksikliğidir. Evrensel tasarımın önemi konusunda farkındalık artmasına rağmen, birçok mülk sahibi, girişimci ve belediye yetkilisi, erişilebilirliği sağlamak için gerekli iyileştirmeleri finanse etmekte zorlanmaktadır. Bu durum, mevcut altyapının çoğunun modern erişilebilirlik standartlarından önce inşa edildiği yaşlı şehirlerde özellikle geçerlidir. Bu zorluğun üstesinden gelmek için, kamu ve özel kaynakları, teşvikleri ve uzmanlığı bir araya getiren bir dizi stratejik finansman modeli gereklidir.

1. Hibeler ve Sübvansiyonlar - Devlet hibeleri ve uluslararası kurumların desteği, özellikle kamu binaları, ulaşım, eğitim ve sağlık hizmetlerinde erişilebilirlik iyileştirmelerinin başlatılmasında çok önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin, Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu (ERDF), kapsayıcı kentsel kalkınma için milyarlarca avro ayırmış ve birçok proje, az gelişmiş bölgelerde erişilebilir altyapıyı ortak finanse etmiştir. İspanya, Polonya ve Hırvatistan gibi ülkelerde, AB yapısal fonları şehir merkezlerinde, kütüphanelerde ve tren istasyonlarında yüzlerce uyarlamanın yapılmasını mümkün kılmıştır.

2. Düşük Faizli Kredi Limitleri - Özel sektörde erişilebilirliği teşvik etmek için uygun fiyatlı finansman ürünleri çok önemlidir. Avusturya ve Almanya gibi ülkeler, KOBİ'leri, otel işletmecilerini ve kamu kurumlarını tesislerini uyarlama konusunda destekleyen özel kredi programları sunmaktadır. Avusturya'da Oesterreichische Kontrollbank (OeKB), çevre ve sosyal sorumluluk finansman programları aracılığıyla imtiyazlı krediler sunarak oteller, restoranlar ve ticari mülklerde engelsiz yenilemeler yapılmasını sağlamaktadır.

3. Kamu-Özel Sektör Ortaklıkları (PPP) - PPP modelleri, özel sektörün yenilikçiliğini ve verimliliğini kamu sektörünün sosyal sorumluluğu ile birleştirir. Türkiye'de bu tür ortaklıklar, engelli kişiler için erişilebilir kamu konutları, yeşil alanlar ve toplum tesisleri ile bütün mahallelerin geliştirilmesini sağlamıştır. Benzer şekilde, İtalya ve Portekiz'de bölgesel yönetimler, bankalar ve mimarlık firmaları ile işbirliği yaparak ortak yatırımlar yoluyla tarihi binaları ve okulları yenilemiştir.

4. Vergi Teşvikleri - Mali teşvikler, özel yatırımcıları erişilebilirliği geliştirme stratejilerine dahil etmeye teşvik eder. İsveç, Hollanda ve Birleşik Krallık gibi ülkeler, rampalar, asansörler ve dokunsal işaretler gibi uyarlanabilir özellikleri uygulayan işletmelere vergi indirimleri ve muafiyetler sunmaktadır. Bazı durumlarda, şirketler erişilebilirlik denetimleri ve tasarım danışmanlıklarının maliyetini vergi kredileriyle telafi edebilir, bu da onları kapsayıcılık yolunda erken adımlar atmaya teşvik eder.

5. Kentsel Yenileme Fonları - Erişilebilirlik genellikle daha geniş kapsamlı kentsel yenileme çabalarıyla kesişir. Yerel yönetimler, eski binaların ve kamusal alanların kapsayıcı bir şekilde yenilenmesini sağlamak için özel fonlar kurabilirler. Örneğin Romanya'da, AB tarafından finanse edilen kentsel canlandırma projeleri, 200'den fazla tarihi ve idari binanın erişilebilir girişler, tuvaletler ve işaretlerle yenilenmesine yol açmıştır. Bu çabalar engelli topluluğu tarafından övgüyle karşılanmış ve turizm ve kültürel katılımı artırmıştır.

Ulusal ve uluslararası fonlar, büyük ölçekli erişilebilirlik girişimlerinin finansmanı için temel dayanaklar olarak hizmet etmektedir. Bu finansal mekanizmalar sadece sermaye sağlamakla kalmaz, aynı zamanda etkili uygulamayı sağlamak için teknik destek, kapasite geliştirme ve politika rehberliği de sunar. Bu kaynakları kalkınma planlarına başarıyla entegre eden ülkeler, özellikle hizmetlerin yetersiz olduğu kırsal alanlarda erişilebilirlik konusunda önemli ilerlemeler kaydetmiştir.

- **Avrupa Birliği** - Avrupa Sosyal Fonu (ESF+) ve Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu (ERDF) aracılığıyla AB, üye ülkelerde erişilebilirlikle ilgili binlerce girişimi desteklemektedir. 2021-2027 program döneminde AB, sosyal içerme için 86 milyar avrodan fazla bir bütçe ayırmış olup, bunun bir kısmı doğrudan engelli kişiler için altyapı yatırımlarına aktarılmaktadır.

- **Avusturya** - Federal ve bölgesel programlar, özellikle KOBİ'ler ve tarihi yapılar için hedefli hibeler yoluyla uyarlanabilir yenilemeleri teşvik etmektedir. Örneğin, "Engelsiz Avusturya" girişimi, kamu hizmetlerine, ulaşım merkezlerine ve kültür kurumlarına erişimi kolaylaştırmaktadır.

- **Romanya** - Ulusal Kurtarma ve Dayanıklılık Planı (NRRP) ve 2021-2027 Bölgesel Operasyonel Programlar kapsamında Romanya, hareketlilik iyileştirmeleri ve erişilebilir dijital öğrenme ortamları dahil olmak üzere eğitim ve sağlık sektörlerinde kapsayıcı altyapı için önemli miktarda AB fonu ayırmıştır. Ayrıca, 2021-2027 Operasyonel Programı Kapsayıcılık ve Sosyal Onur, savunmasız grupların sosyal kapsayıcılığını desteklemektedir: özellikle kırsal ve marjinal topluluklarda yaşayan insanlar için sosyal ve sağlık hizmetlerine erişimin iyileştirilmesi; yoksulluk riski altındaki çocuklar, engelliler ve yaşlılar gibi savunmasız nüfus gruplarına destek sağlanması; sosyal sorunları bütüncül bir şekilde ele almak için entegre topluluk gelişiminin teşvik edilmesi; maddi yardım ve barınma desteği dahil olmak üzere en dezavantajlı kişilere yardım sunulması.

- **Türkiye** - Erişilebilirlik, küçük işletmeler ve toplu taşıma sistemleri için özel bütçe kalemleri ile ulusal konut ve kalkınma planlarına entegre edilmiştir. UNDP ve Dünya Bankası gibi uluslararası bağışçılardan sağlanan eş finansman, ulusal bütçeleri tamamlamaktadır.

- **Dünya Bankası** - Dünya Bankası Grubu, ulaşım sistemleri, kentsel kalkınma ve iklime dirençli konutlara evrensel tasarımı entegre etmek için 25'ten fazla ülkede projeleri desteklemiştir. Bu projeler, kapsayıcı topluluk katılımını ve uzun vadeli sürdürülebilirliği vurgulamaktadır.

- **UNDP** - Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, düşük ve orta gelirli ülkelerdeki savunmasız nüfus gruplarına odaklanarak, erişilebilir kentsel planlama için hibe ve uzman yardımı sağlamaktadır. Orta Asya ve Latin Amerika'da son zamanlarda gerçekleştirdikleri projeler, topluluk tarafından oluşturulan çözümler de dahil olmak üzere evrensel tasarımda en iyi uygulamaları tanıtmıştır.

Bu kurumlar, finansal desteğin yanı sıra personel eğitimi, kılavuz geliştirme ve paydaş katılımı araçları dahil olmak üzere teknik uzmanlık da sunmaktadır. Bilgi transferini teşvik ederek ve yerel kapasiteyi geliştirerek, bu tür programlar bağlamsal uygunluğu sağlarken erişilebilirlik çabalarının ölçeğini genişletmeye yardımcı olmaktadır.

Sonuç: Hibelerden vergi teşviklerine kadar çeşitli finansman stratejilerini bir araya getirmek, erişilebilirlik girişimlerinin uygulanmasını önemli ölçüde hızlandırabilir. Ulusal ve uluslararası aktörlerle işbirliği yaparak ve kentsel politikayı kapsayıcı ilkelerle uyumlu hale getirerek, hükümetler ve özel sektör paydaşları yapısal değişimi teşvik edebilir. Kapsayıcı altyapı, engelli kişilerin yaşamlarını iyileştirmenin ötesinde, ekonomik kalkınmayı destekler, sivil uyumu güçlendirir ve kentsel dayanıklılığı artırır.

7. Sonuç ve Eylem Çağrısı

7.1 Önemli Bulguların Özeti

Bu yayında, erişilebilir mimari ve kapsayıcı inovasyonun dirençli, eşitlikçi ve sürdürülebilir topluluklar oluşturmadaki dönüştürücü rolünü inceledik. Erişilebilirlik, marjinal bir konu olarak değil, hem sosyal uyumun hem de ekonomik kalkınmanın merkezi bir itici gücü olarak ortaya çıkmıştır. Gayrimenkul trendlerinden kamu-özel sektör işbirliğine, teknolojik atılımlardan düzenleyici desteğe kadar, daha kapsayıcı bir toplum yaratmak için birçok yol belirledik. İvme artıyor, ancak şimdi içgörünün ardından eylem gelmelidir.

- Evrensel tasarım hem ahlaki hem de maddi faydalar sağlar. Erişilebilirlik göz önünde bulundurularak tasarlanan mekanlar, sadece engelli kullanıcılar için değil, tüm kullanıcılar için daha güvenli, daha sezgisel ve daha işlevseldir. Evrensel tasarım standartlarını entegre eden pazarlar, kira ve emlak değerlerinde artış, daha uzun kira süreleri ve daha yüksek kullanıcı memnuniyeti bildirmektedir. Evrensel tasarım, acil durum hazırlığı ve dayanıklılık planlamasında da kritik bir rol oynar. Yangın, deprem veya halk sağlığı krizleri gibi durumlarda, erişilebilir altyapı güvenli tahliye, bilgiye erişim ve temel hizmetlerin devamını sağlar. Örneğin, geniş koridorlar ve basamaksız çıkışlar sadece günlük kullanımda rahatlık sağlamakla kalmaz, afetler sırasında hayat kurtarır.
- Çok sektörlü ortaklıklar etkiyi artırır. Yerel yönetimleri, özel geliştiricileri, akademik kurumları ve STK'ları ortak bir erişilebilirlik gündeminde bir araya getiren şehirler, entegre, insan odaklı kentsel alanlar geliştirmede başarılı olurlar. Bu sinerji, daha kapsamlı, ölçeklenebilir çözümleri teşvik eder ve sektörler arasında benimsenmesini hızlandırır. Disiplinler arası eğitim, erişilebilirlik değerlerinin tüm mesleklerde yerleştirilmesi için çok önemlidir. Bu, erişilebilirliği kentsel tasarım müfredatına dahil etmekle kalmayıp, doktorlara, yazılım geliştiricilere, konaklama personeline ve politika danışmanlarına kapsayıcı düşüncenin hizmet sunumunu ve politika etkinliğini nasıl iyileştirebileceğini öğretmek anlamına gelir. Erişilebilirlik ne kadar temel bir yetkinlik olarak görülürse, uygulaması da o kadar tutarlı hale gelir.
- Yeni teknolojiler dönüştürücü bir güce sahiptir. Yapay zeka destekli yol bulma sistemlerinden jestler veya sesle kontrol edilen akıllı ev arayüzlerine kadar, teknoloji daha önce tam katılımdan mahrum kalan kullanıcılar için bağımsızlık, hareketlilik ve iletişim olanakları sunmaktadır. Bu yenilikler fütüristik değildir; şu anda gerçekleşmekte ve olanakları yeniden şekillendirmektedir. Son olarak, toplumsal tutumlar da değişiyor. Yapılı çevrede eşitlik, haysiyet ve adalet konusunda kamuoyunda artan bir talep var. Sosyal hareketler ve dijital platformlar, engelli kişilerin sesini duyurarak dışlayıcı uygulamaları ortaya çıkarmış ve reformları hızlandırmıştır. Bu ivme, kurumsal taahhütlere, topluluk odaklı tasarıma ve ulusal politika önceliklerine dönüştürülebilir ve dönüştürülmelidir.

- Mali teşvikler engelleri ortadan kaldırır. Erişilebilirlik genellikle maliyetli olarak algılanır, ancak vergi indirimleri, eş finansman ve sıfır faizli krediler gibi hedefli teşvikler, ev, turizm ve ticari gelişime evrensel tasarımı yaygınlaştırmada etkili olduğu kanıtlanmıştır.
- Farkındalık ve eğitim sürekliliği sağlar. Uzun vadeli bir değişim sadece altyapı değil, zihniyet değişikliği de gerektirir. Erişilebilirliği kentsel planlama müfredatına, tasarım yarışmalarına ve sertifika programlarına entegre etmek, kapsayıcı mekanlara kendini adanmış yeni nesil profesyonelleri yetiştirir.

7.2 Daha Fazla Uygulama ve İyileştirme Fırsatları

Erişilebilirlik konusunda küresel hareket önemli kilometre taşlarına ulaşmış olsa da, uygulama, yaptırım ve ölçeklenebilirlik konusunda önemli boşluklar bulunmaktadır. Gerçek ilerleme, artık erişilebilirliği bireysel projeler veya politikaların ötesine taşıyarak sistematik tasarım çerçevelerine ve günlük uygulamalara dahil etmeye bağlıdır. Aşağıdaki stratejiler, inovasyon, işbirliği ve düzenleme yoluyla kapsayıcılığı ilerletmek için yüksek etkili fırsatları temsil etmektedir:

- Belediye, ulusal ve AB düzeylerinde erişilebilirlik denetimlerini ve sertifika programlarını genişletip kurumsallaştırabilirsiniz. Bu araçlar, bina sahiplerinin, işletme sahiplerinin ve şehir yetkililerinin altyapılarını şeffaf, uluslararası kabul görmüş kriterlere göre değerlendirmelerine olanak tanıyarak sürekli iyileştirmeyi ve kullanıcı güvenliğini teşvik eder. Hükümetler, kapsayıcı istihdam kotaları, işyeri uyarlamaları ve erişilebilirlik yatırımları için teşvikleri teşvik etmek amacıyla ulusal işgücü stratejilerini revize etmelidir. Şirketler, erişilebilir istihdam konusunda net kılavuzlar ve KPI'lar benimsemeli, ilerlemenin izlenmesini ve kutlanmasını sağlamalıdır. Kapsayıcı işyerleri sadakati artırır, devamsızlığı azaltır ve tüm demografik gruplardan vasıflı işçileri çeker. Etkinliğini en üst düzeye çıkarmak için denetim araçları, değişen teknoloji ve kullanıcı beklentileriyle birlikte gelişmelidir. Örneğin, AI destekli adım adım kılavuzlar veya sanal gerçeklik simülasyonları, geleneksel kontrol listelerinde görünmeyen erişim sorunlarının tespit edilmesine yardımcı olabilir. Bu yenilikler, değerlendiriciler arasında doğruluğu artırır ve empatiyi teşvik eder.
- Mobilite, duyuşsal veya bilişsel engelli bireylere yardımcı olmak için yapay zeka destekli rehberlik uygulamaları, gerçek zamanlı erişilebilir rota belirleme sistemleri ve IoT tabanlı destek araçları gibi akıllı şehir teknolojilerini entegre edebilirsiniz. Bu dijital katmanlar, yapıları çevreyi daha akıllı, duyarlı ve çeşitli kullanıcı ihtiyaçlarına uyarlanabilir hale getirir. Katılım, bütçeleme, izleme ve uygulama sonrası değerlendirmeye kadar genişletilmelidir.

Engellilik deneyimi olan kişilerle kapsayıcı tasarım charretteleri ve "deneyim kılavuzları" son derece pratik ve uygun maliyetli içgörüler sağlayabilir. Bu insan merkezli yaklaşım, kamu sahipliğini geliştirir ve çözümlerin doğrudan toplumun

ihtiyaçlarına cevap vermesini sağlar. Dijital altyapı, savunmasız grupların güvenli kullanımını sağlamak için siber güvenlik ve gizlilik korumalarını da içermelidir. Örneğin, yol bulma uygulamaları, yüksek düzeyde kişiselleştirme sunarken hassas kişisel verileri toplamaktan kaçınmalıdır. Teknoloji, erişilebilirlik ve özerkliği aynı anda saygı gösterdiğinde gerçekten kapsayıcı olabilir.

- Erişilebilirlik standartlarını, inşaat izinlerinden kamu alımlarına ve kentsel master planlara kadar tüm ilgili düzenleyici süreçlere dahil ederek, bu standartların izlenmesini ve uygulanmasını güçlendirebilirsiniz. Hükümetler, uyumu sağlayan ve ihlallere ceza uygulayan denetim kurumları veya konseyler kurmalıdır. Uygulama, cezai önlemlerle sınırlı kalmamalıdır. Kamu sıralamaları, hibe uygunluğu veya tasarım ödülleri gibi ödül temelli sistemler, kurumları temel uyumun ötesine geçmeye motive edebilir. Kamuoyunun takdirinin, itibar ve paydaşların güvenini etkilediği kanıtlanmıştır. Bu da ilerici eylemler için önemli teşviklerdir.

- Otobüs, tren, feribot, araç paylaşım platformları gibi tüm kentsel ve kırsal sistemlerin düz biniş, görsel ve işitsel navigasyon işaretleri ve gerçek zamanlı erişilebilirlik güncellemelerini gösteren uygulamalar sunmasını sağlayarak erişilebilir çok modlu ulaşımaya yatırım yapabilirsiniz. Entegre ve kapsayıcı mobilite, eşitlikçi bir şehrin bel kemiğidir. Erişilebilirlik, ihale şartnamelerinden uygulama sonrası geri bildirimlere kadar ulaşım tedarikinin tüm aşamalarına entegre edilmelidir. Ulaşım kurumları, engelli ulaşımı için yapay zeka destekli planlama, bozuk asansörler için kitle kaynaklı uyarılar ve hareket kabiliyeti kısıtlı kişiler için özel olarak tasarlanmış talep üzerine mobilite hizmetleri gibi yeni yaklaşımları deneme amaçlı uygulayabilir.

- Araştırmacılar, tasarım firmaları, engelli hakları grupları ve özel sektör yenilikçilerini içeren konsorsiyumları destekleyerek disiplinler arası yeniliği teşvik edebilirsiniz. Bu ortaklıklar, çözümlerin prototipini oluşturmalı ve son kullanıcıların geri bildirimleriyle bunları geniş ölçekte denemelidir. Bu ekosistemler, bulguları, tasarım şablonlarını ve kodlama çerçevelerini paylaşarak açık erişim ilkeleriyle çalışmalıdır. Geniş erişim ve sürdürülebilirlik sağlamak için üniversite programlarına, şehir laboratuvarlarına ve bölgesel yenilik ajanslarına entegre edilebilirler. Erişilebilirlik merkezleri veya showroomlar gibi fiziksel alanlar yaratmak da halkın katılımını artırabilir.

- Uzaktan çalışma olanakları, kapsayıcı işe alım platformları, bilişsel veya motor bozukluklar için uyarlanabilir araçlar ve engelli kişileri liderlik rollerine hazırlayan mentorluk programları dahil olmak üzere erişilebilir istihdam stratejilerini ölçeklendirebilirsiniz. Erişilebilir istihdam, işe alımın ötesine geçmelidir.

İşe alım, kariyer gelişimi, eğitim ve liderlik gelişimi, kapsayıcılığı yansıtmalıdır. Şirketler ayrıca, çeşitliliği sembolik bir jest olarak değil, stratejik bir değer olarak gösteren kapsayıcı markalaşma ve pazarlama stratejileri benimsemelidir.

- Katılımcı tasarım yöntemleri ile vatandaşların planlamaya katılımını teşvik edebilirsiniz. Engellilik deneyimi olan kişilerin seslerine odaklanan topluluk atölyeleri, yuvarlak masa toplantıları ve kamu istişareleri düzenleyerek projeler daha doğru, güçlendirici ve sürdürülebilir hale gelir. Politika yapıcılar, sakinlerin yerel erişilebilirlik iyileştirmeleri için fon tahsisine yardımcı olduğu katılımcı bütçeleme modelleri de talep edebilir. Kamusal alan dönüşümü için kitle kaynaklı fikirler, inovasyonu sağlamakla kalmaz, aynı zamanda yurttaşlık gururunu da güçlendirir. Bu topluluk odaklı girişimler, kapsayıcı kentsel kimliğin daha derin bir dayanıklılık ve sahiplenme duygusu oluşturur.

7.3 Eylem Çağrısı: Kapsayıcılıkla Liderlik Etmek

Gerçek değişim, toplumun tüm katmanlarında koordineli ve kararlı eylemler gerektirir. Erişilebilirliğin istisna değil, standart olduğu bir gelecek inşa etmek liderlik, kaynaklar ve azim gerektirir. Bu, tek bir hükümetin veya şirketin görevi değildir; hepimizin günlük kararlarımızla liderlik etmemizi gerektiren toplumsal bir zorluktur. Anlamlı ve sürdürülebilir bir dönüşüm için aşağıdaki eylemleri bir çerçeve olarak öneriyoruz:

- AUDARA veya BREEAM-in-Use gibi profesyonel erişilebilirlik değerlendirme araçlarını kullanarak fiziksel alanlar, dijital platformlar ve hizmetlerdeki eksiklikleri belirleyin ve kullanıcı geri bildirimlerine ve aciliyetine göre güncellemeleri önceliklendirebilirsiniz. Ayrıca, kuruluşlar bu denetimleri kullanarak BM CRPD ve ISO 21542 gibi küresel girişimler ve standartlarla uyumlu iç kriterler geliştirebilir. Bu verilerin yayınlanması, müşterilerin, fon sağlayıcıların ve halkın kapsayıcı hizmetler hakkında bilinçli kararlar almasına yardımcı olabilir.

- İyi uygulamaları, proje sonuçlarını ve politika yeniliklerini hem çevrimiçi hem de çevrimdışı ağlar üzerinden paylaşabilirsiniz. Şeffaflık, karşılıklı öğrenmeyi teşvik eder ve küresel çözümlerin yerel uyarlamalarının gelişmesini sağlar. Vaka çalışması arşivleri ve etkileşimli haritalar, erişilebilirlik yeniliklerindeki eğilimleri görselleştirerek küresel en iyi uygulamaların yerelleştirilmesine yardımcı olabilir. Sürekli diyalog, mentorluk ve kolektif problem çözme desteklemek için uygulama toplulukları da teşvik edilmelidir.

- Kamuya açık duruşmalara katılarak, istişarelere katkıda bulunarak veya daha iyi uygulama, güncellenmiş tasarım düzenlemeleri veya evrensel tasarım zorunluluklarına odaklanan kampanyalar düzenleyerek savunuculuk faaliyetlerine katılabilirsiniz. Kampanyalar, erişilebilirliği herkes için bir fayda olarak yeniden çerçevelemeye odaklanabilir; bunu yaşlanan nüfus, aile ihtiyaçları veya kültürel turizm ile ilişkilendirebilir. Erişilebilirliği ek maliyet değil, akıllı yatırım olarak çerçevelemek, siyasi ve iş dünyası liderleri arasında daha geniş yankı bulacaktır.

- Erişilebilirliği mimarlık, mühendislik, bilişim teknolojileri, şehir planlama ve işletme müfredatlarına dahil ederek eğitimde yaygınlaştırabilirsiniz. Ayrıca kamu görevlileri ve özel sektör geliştiricileri için hedefli eğitim modülleri sunun. Eğitim

abaları erken yaşlarda başlamalı ve erişilebilirlik konuları ilk ve ortaokulların yurttaşlık bilgisi, fen ve etik müfredatlarına entegre edilmelidir. Simülasyonlar, hikaye anlatımı ve saha ziyaretleri, öğrenciler iş hayatına atılmadan önce empati ve farkındalık geliştirmelerine yardımcı olabilir.

- Kurumsal sorumluluk, hibe programları, etki yatırım portföyleri veya sosyal inovasyona odaklanan hayırsever vakıflar aracılığıyla kapsayıcı girişimleri finanse edebilirsiniz. Kamu ve özel fon sağlayıcılar, her teklif çağrısında erişilebilirlik maddesi talep etmeli ve kapsayıcı tasarım için bonus puanlar sunmalıdır. Bu, sektörler genelinde kapsayıcılığın tabanını kademeli olarak yükseltecek ve giderek artan sayıda kaliteli örnek oluşturacaktır.

- rnek oluşturabilir, kuruluşunuzu, evinizi, web sitenizi veya mağazanızı kapsayıcılığın bir modeli haline getirebilirsiniz. Erişilebilirlik politikanızı yayınlayın, ilerlemenizi ln ve topluluğunuzu daha fazla iyileştirme yaratmaya dahil edin. Erişilebilirlik mükemmelliği için yıllık ödüller veya sertifikalar gibi takdir sistemleri, erken benimseyenleri kutlayabilir ve inovasyonu teşvik edebilir. Hükümet liderleri, ünlüler veya etkileyiciler tarafından yapılan kamuoyu desteği, bu başarıları daha da güçlendirebilir.

Bugün yarattığımız dünya, tüm insanların çeşitliliğini, onurunu ve potansiyelini yansıtmalıdır. Kapsayıcı tasarım sadece iyi bir uygulama değil, aynı zamanda bir değerler beyanıdır. Bu anı, engeller değil köprüler kurmak için bir fırsat olarak değerlendirelim. şimdi, hep birlikte ve kararlılıkla harekete geçelim.

8. Ekler ve Kaynaklar

Proje Ortaklarının İletişim Bilgileri

Bu projenin başarılı bir şekilde geliştirilmesi ve yürütülmesinde, çok sayıda ortak arasındaki işbirliği temel bir rol oynamıştır. Aşağıda, erişilebilir mimari ve yenilikçi çözümlerin geliştirilmesine uzmanlık ve kaynaklarıyla katkıda bulunan önemli proje paydaşlarının listesi bulunmaktadır:

Koordinatör Kuruluş:

MOVEO - Verein für soziale Nachhaltigkeit und Inklusion von Menschen mit Behinderungen

- **Ülke:** Avusturya
- **Web sitesi:** www.moveointernational.com
- **E-posta:** info@moveointernational.com
- **Uzmanlık Alanı:** Birden fazla sektörde sosyal ve fiziksel erişilebilirlik ve dahil olma için sürdürülebilir modellerin geliştirilmesi

Ortak Kuruluşlar:

ASOCIATIA CED ROMANIA CENTRUL DE EXCELENTA PRIN DIVERSITATE

- **Ülke:** Romanya
- **Web sitesi:** www.ced-romania.org.ro
- **E-posta:** [office @ced-romania.org.ro](mailto:office@ced-romania.org.ro)
- **Uzmanlık Alanı:** Yapılı çevrelerin erişilebilirlik denetimleri, erişilebilir turizm ve kültürün teşvik edilmesi ve sosyal içerme projeleri

TÜRKİYE GENÇLİK BİRLİĞİ DERNEĞİ (TGBDER)

- **Ülke:** Türkiye
- **Web sitesi:** <https://tgbder.org>
- **E-posta:** info@tgbder.org
- **Uzmanlık alanı:** Gençlik katılımı, sosyal içerme programları ve engelli hakları, erişilebilirlik, savunuculuk ve kapsayıcılık

Bu kuruluşların her biri, Açık Binalar projesinin genel hedeflerini tamamlayan benzersiz beceri ve deneyimlere sahiptir. Projeye ilgili sorular, işbirliği fırsatları veya erişilebilirlik danışmanlığı için lütfen yukarıdaki iletişim bilgilerinden herhangi birine başvurun.

Ek Kaynaklar ve Literatür

Erişilebilirlik, evrensel tasarım ve kapsayıcı kentsel planlama hakkında daha fazla bilgi için, önemli kaynaklar, akademik çalışmalar ve politika belgelerinden oluşan kapsamlı bir liste hazırladık:

Kitaplar ve Raporlar:

- **"Kapsayıcı Tasarım: Kullanıcı Dostu Bir Yapılı Çevre Yaratmak"** - John Clarkson, Roger Coleman, Simeon Keates
- **"Tasarım Engellilikle Buluşuyor"** - Graham Pullin
- **"Akıllı Şehirler ve Erişilebilirlik"** - Avrupa Komisyonu Beyaz Kitabı, 2022
- **"Evrensel Tasarım El Kitabı"** - Wolfgang Preiser ve Korydon Smith
- **"Toplu Taşımacılığın Geleceği: Erişilebilir, Dijital ve Kapsayıcı"** - Dünya Bankası Raporu, 2021

Uluslararası Standartlar ve Kılavuzlar:

- **Birleşmiş Milletler Engelli Kişilerin Hakları Sözleşmesi (CRPD)** - www.un.org/disabilities
- **Avrupa Erişilebilirlik Yasası (EAA)** - Avrupa Birliği Direktifi 2019/882
- **ISO 21542: Bina İnşaatı - Yapılı Çevrenin Erişilebilirliği ve Kullanılabilirliği**
- **EN 17210: Yapılı çevrenin erişilebilirliği ve kullanılabilirliği - İşlevsel gereklilikler**
- **ISO 21902: Turizm ve ilgili hizmetler - Herkes için erişilebilir turizm - Gereklilikler ve öneriler**
- **EN 17161: Herkes için Tasarım - Ürün, mal ve hizmetlerde Herkes için Tasarım yaklaşımına uygun erişilebilirlik - Kullanıcı yelpazesinin genişletilmesi**
- **EN 301 549: BİT ürün ve hizmetleri için erişilebilirlik gereksinimleri**
- **Web İçeriği Erişilebilirlik Yönergeleri (WCAG) 2.1** - Dijital erişilebilirlik için W3C Standardı

Yararlı Çevrimiçi Araçlar ve İletişim Bilgileri:

- **Küresel Evrensel Tasarım Veritabanı** - www.uddatabase.org
- **Avrupa Akıllı Erişilebilirlik Endeksi** - www.esa-index.eu
- **Toplu Taşıma Erişilebilirlik Kontrolü** - www.transitaccess.org

- **Avrupa Akıllı Şehirler Birliği (ESCA)** - www.smartcities-eu.org
- İnşaat, Kentsel Planlama ve Sürdürülebilir Bölgesel Kalkınma Ulusal Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü - URBAN-INCERC <https://incd.ro/>
- **Yardımcı Teknolojiler ve Kapsayıcı Çözümler Merkezi, Türkiye** - www.catisturkey.org
- **World Enabled** - www.worldenabled.org (küresel kentsel kapsayıcılık politikası)
- **G3ict**: Kapsayıcı BİT için Küresel Girişim - www.g3ict.org
- **Avrupa Erişilebilir Turizm Ağı (ENAT)** - www.accessibletourism.org
- **Erişilebilir Şehir Ödülü** - <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1141> (erişilebilir şehirler için Avrupa ödülü)

Bu kaynaklar, erişilebilirlik ve pratik uygulamaları hakkında daha derinlemesine bilgi edinmek isteyenler için değerli bilgiler ve çerçeveler sunmaktadır.

Çevrimiçi Araçlara ve Dijital Yayına QR Kodu

Bu yayını ve araçlarını daha geniş bir kitleye ulaştırmak için dijital versiyonu çevrimiçi olarak mevcuttur. Aşağıdaki QR kodu aşağıdakilere doğrudan erişim sağlar:

- Bu yayının tam dijital versiyonu
- Vaka çalışmaları denetimleri
- Audara APP bağlantısı

Kullanıcılar, QR kodunu tarayarak ilgili materyalleri anında inceleyebilir ve indirebilir, böylece kendi projelerinde erişilebilirlik iyileştirmelerini uygulamak için ihtiyaç duydukları kaynaklara sahip olmalarını sağlayabilirler.

Son Not

Kapsayıcı ve erişilebilir yapılı çevreler oluşturma yolculuğu devam etmektedir ve çeşitli sektörlerden paydaşları bu yayında paylaşılan araçları ve bilgileri kullanmaya davet ediyoruz. Burada sağlanan kaynakları kullanarak, proje ortaklarıyla işbirliği yaparak ve giderek büyüyen erişilebilirlik araştırmalarına katkıda bulunarak, yeteneklerinden bağımsız olarak herkesin kamusal alanlara, dijital hizmetlere ve yapılı çevreye eşit erişime sahip olduğu bir dünya yaratabiliriz.

Telif Hakkı

Open Buildings of Europe yayını © 2025, Moveo AT / CED RO / TGBDER TR tarafından hazırlanmış olup **Creative Commons Atıf – Ticari Olmayan – Aynı Lisansla**

Paylaşım 4.0 Uluslararası (CC BY-NC-SA 4.0) lisansı ile lisanslanmıştır.

Bu lisansın bir kopyasını görüntülemek için: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

OPEN BUILDINGS
Erişilebilirliğin anahtarı bizim elimizde